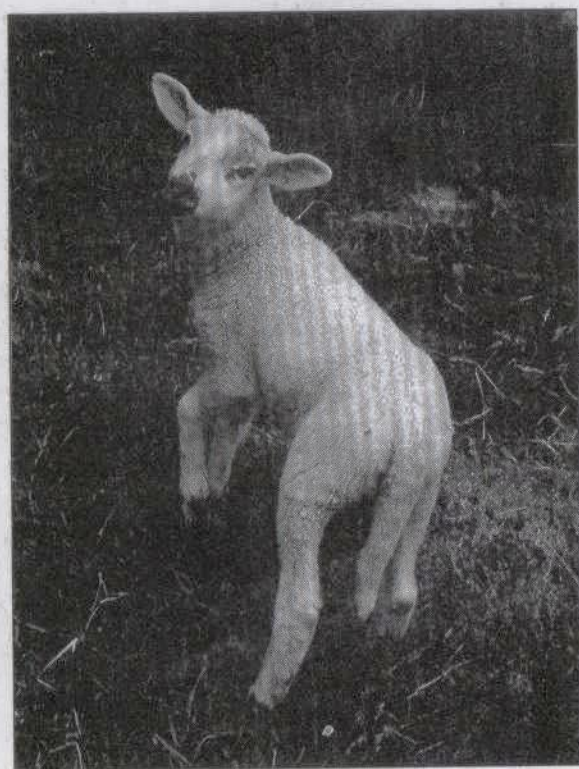

Kiriku Glu

Eesti katoliiklaste häälekandja

5&6/1994

Selles numbris muuhulgas:

- ✎ Birgitiinide nunnaordu tuli tagasi Eestisse
- ✎ Vaimulikud seminarid ning katoliku vaimulike haridus ja kasvatus
- ✎ Aleks ja Milvi Grossmann - eesti katoliiklaste elust N. Liidu okupatsiooni ajal
- ✎ Alandlikkuse 12 astet - püha Benedictus õpetab

Kiriku Elu 5&6/94

Õesti katoliiklaste häälekandja

Ilmus jaanuarist 1933 kuni juulini 1940.
Uuesti ilmub alates oktoobrist 1989.

Sisukord ja avapalve	2
Piiskopi veerg	3
- piiskop Justo Mullor García	
Vaimulikud seminarid ja ettevalmistus vaimulikuks ametiks	4
- toimetaja	
Munga tänavale tulevad nunnad ehk: veel ühed ema Teresa õed (birgitiinide ordu pöördus tagasi Eestimaale)	8
Armastus ja usk (3. osa)	12
- Jack Dominican	
Lihtsalt üks inimlik lugu Meenutab Milvi Grossmann	20
Uskuda Kristusesse	26
- isa Mieczyslaw Malinski	
Alandlikkuse kaksteist astet - püha Benedictuse reegel, VII osa: alandlikkus	32
Pidulik konfirmatsioonitalitus nelipühil Tallinna kirikus	35

Esikaanel: Lammas. Seosest peab lugeja ise (ja õigesti) aru saama. Foto: Rein Õunapuu.

Kiriku Elu nr 5&6(145&146) 1994. Katoliku kiriku väljaanne. Ilmub 12 numbrit aastas, vahelduva sagedusega. Toimetaja preester Rein Õunapuu. Toimetuse aadress: Vene tn 18 EE-0001 TALLINN telefon (372-2) 446367

Trükitöö: AS Terbo Ltd., Rävåla pst. 8 TALLINN

Avapalve

Palve vaimuliku kutsumuse pärast

Suur Jumal, millega oleks meil tasuda kõige selle eest, mis me Sinu käest oleme saanud? Oleme saanud iseendid ühes oma iseloomu, annete ja vajakajäämistega.

Sina oled seadnud meid elama teatud rahva hulka, teatud hetkesse ajaloos. Sina oled igäihele meist ette näinud ülesande, mille jaoks oleme loodud; Sina oled öelnud: "Kellele on palju antud, selle käest nõutakse palju." - Nõutakse sellest hoolimata, kas me oleme osanud selle paljuga midagi peale hakata või ei. "Lõikust on palju, aga vähe on töötajaid." - Kes vastutab vilja eest, mis on jäetud tuulte sasida ja külmade hävitada?

Kas ei küsi Sina seda viimaks minu käest: miks on selles maailmas nii palju halba? miks on inimesed tihti nagu lambad, kellel ei ole karjast? miks oled siin lasknud sellel sündida?

Kas pole just mina see, kes peab minema seminari või kloostri? Kas pole mina see, kellel pudeneb otsekui varrukast ettekäandeid: et ma pole seda väärt, et mul pole lauluhäält, et perekonna loomine oleks ka tore, et las keegi teine läheb ...

Kas alati keegi teine? Miks alati keegi teine?

Võibolla ootan Sinult liiga otseseid viiteid: võibolla olen lihtsalt liiga arg, et anda end tervikuna Sinust sõltuvaks, võibolla olen liiga isekas, et tunnistada end jäägitult Sinu tööriistaks, võibolla pean end liiga andekaks või rikkaks, nii et mul on kahju sellest loobuda.

Anna mul jõuda eneses selgusele, et ma ei magaks maha võimalust õigel ajal oma ülesandest kinni haarata, et ma ei jäta end teadlikult oma lühinägelikkuse ja iseene tarkuse meelevalla, et ma ei vahetaks kadumatut kaduva vastu.

Aita mul jõuda eneses selgusele, et kui ma ütlen "jah", siis mitte võimuihast teiste üle valitseda, mitte uhkusest ja edevusest, mitte sellepärast, et mul pole tööd ja ma ei oska endaga antud hetkel niikuinii midagi paremat peale hakata.

Anna mulle vaimuselgust, et kui ma ütlen "ei", siis mitte soovimatusest oma egoismiga võidelda, mitte laiskusest asja üle järele mõelda;

et ma oskaksin armastada neid inimesi, kes valivad ja jäävad truuks oma vaimulikule kutsumusele, et nad oleksid alati minu eestpalveis Kristuse, meie Issanda läbi. Aamen.

Tallinna Peeter-Pauli kogudus
Vene tn 18; 0001 TALLINN
telefon (22) 44 63 67
 isa Rein Õunapuu

- P 10.00 poolakeelne missa
 11.30 eestikeelne missa
 T 17.00 adoratsioon
 18.00 ladinakeelne missa
 18.30 venekeelne missa
 K 9.00 ladinakeelne missa
 N 17.00 poolakeelne missa
 18.00 eestikeelne missa
 R 8.00 adoratsioon
 9.00 ladinakeelne missa
 18.00 eestikeelne missa
 L 9.00 ladinakeelne missa
 9.30 roospärg
 18.00 ladinakeelne lauldav missa
Iga kuu 1. laup. leedukeelne missa 17.00

Pärnu: Pühapäeviti kell 16.00 missa
 Pärnu Eliisabeti (lut.) kiriku kabelis

Tartu p. Neitsi Maarja kogudus
Veski tn 3; 2400 TARTU
telefon (27) 43 42 35
 isa Zbigniew Pilat

- P 9.30 poolakeelne missa
 11.00 eestikeelne missa
 E 8.00 eestikeelne missa
 18.00 vesper ja roospärg
 T 18.00 eestikeelne missa
 Kolmapäevast Reedeni:
 8.00 eestikeelne missa
 18.00 vesper ja roospärg
 L 18.00 ladinakeelne missa

Valga: Pühapäeviti kell 15.00 missa
 Valga Jaani (lut.) kiriku käärkambris

Ahtme katoliku kogudus
Sõpruse tn 82; 2020 AHTME
telefon (233) 34 003
 isa Augustinus Loska OFM

- P 10.00 poolakeelne tunnipalved
 11.00 poolakeelne missa
 Esmaspäevast Reedeni:
 15.30 poolakeelne roospärg
 16.00 poolakeelne missa
 L 14.00 laste usuõpetuse tund
 15.00 venekeelne missa

Narva: Pühapäeviti kell 15.00 missa
 luterlikus kabel-kirikus Kreenholmi 22

Tegeva armastuse saadikud
Endla 33-10; 0001 TALLINN
telefon (22) 45 15 06
 ülemõde Stanislette

- K ja R 7.00 missa
 P, E, K, R 18.00 adoratsioon
 T, N, L 7.00 adoratsioon

Pühima Lunastaja birgitiinide ordu
Poska tn. 47A; 0010 TALLINN
telefon (22) 42 31 47
 ema Teresa

Piiskopi veerg ...

Armsad vennad ja õed: igas koguduses, elavas kristlikus ühenduses, kus kõik ennast tunnevad õdede-venedadena, on oma suurpäevad. Neil päevil on tuntavam Jumala juuresolek. Siis saavad meie kogudustest Betaania, Püha Õhtusõmmaeg. Kristus on meie keskel ja me tunnetame seda rohkem. Ja igaüks meist tunneb end paremini Isa Jumala hoole all. Üheks selliseks päevaks on Nelipühi. Veelgi enam, sel aastal on Nelipühi paljudele meie koguduse liikmetele kinnitamise sakramendi vastuvõtmise päevaks. Nende kaudu on Jumala ligiolekut enam tunda meie koguduses ja kogu Eestimaal.

Kinnitamine on tugevama ja kohustavama lepingu sõlmimine Jumalaga - meie isiklikus elus, Kiriku elus ja elus maailmas. Kinnitamise olemus väljendub iga kinnitatava, kes soovib oma ristimist kinnitatud saada ja vastu võtta Püha Vaimu, Püha Krisamiga võidmises. Minul kui üleilmse Kiriku piiskopil ja Eesti apostellikul administraatoril on rõõm märkida igaühte teist Kristuse märgiga. Ristimisega olete saanud Kristuse müstilise ihu liikmeks. Ristimisega võttis Kristus endale teie suhtes kohustuse. Seda tegid ka teie ristiema ja ristiisa selleks, et teid kasvatada usus Kristusesse ja Kirikusse. Kinnitamise sakramendi vastuvõtmisel võtate teie endale kohustuse Kristuse ja Kiriku suhtes. Nii võib öelda, et teie olete Kristuse omad. Nüüdsest peate te saama tõeliselt "maailma valguseks ja maa soolaks". Olles täidetud Pühast Vaimust, tuleb teil tegutseda nii, et Püha Vaim tuleks teie ellu, teie perede ellu, teie maailma.

Antiikmaailmas olid soldatid ja orjad, kes igavesti kuulusid kellelegi, märgitud templiga nahal. See oli barbaarne, aga väga ilmekas komme. Soldat ja ori kuulusid igavesti oma imperaatorile ja peremehele. Piitsat oli omanduse sümbol, mis võis olla alandav. Püha krisami märk ei tee teist alandatud mehi ja naisi. Ta teeb teist mehed ja naised, kes on kutsutud töötama koos Kristusega, et koos Kristusega valitseda. Antiikne märk soldatitel ja orjadel oli selline, mis väljendas väljaspoolset jõudu, mis piiras või võttis ära nende vabaduse. Kinnitamise märk ei ole sellise jõu märk, mis piirab teie vabadust. See on märk teie ja Jumala vahelisest liidust, mis annab uue ulatuse teie vabadusele. Teie vabadus asub Kristuse tõe teenistusse, mis teeb tõeliselt vabaks. "Tõde teeb teid vabaks", lubas Ta oma jüngeritele. Mehed ja naised, kes te olete vastu võtnud Kristuse tõe, teist peavad saama tema tõe tunistajad kõigi ees.

Maailm ja Eesti elavad praegu tuleviku seisukohalt tähtsajaloolisel hetkel - erinevate materialistlike inimelu käsitluste ja inimese spirituaalsete visioonide vahelise suure võitluse ajastul. Meie hingede pärast võitlevad erinevad materialismi voolud ja sektid. Maailm ja Eesti vajavad Kristuse valgust selleks, et isiku ja ühiskonna elu ei kaotaks oma mõtet. "Mina olen tõde, tee ja elu", on öelnud Kristus. Ei ole teist tõde, teist teed, teist õiget elu inimesele.

Teie olete täna selleks kinnitust saanud, et võiksite kuulutada seda tõde maailmale ja Eestile. Eelkõige teha seda oma koguduses ja selles inimuühiskonnas, kuhu te kuulute. Võttes vastu kinnitamise, tugevneb teie ühendus jumalikkuga. Te oskate kõigi ees pöörduda Jumala Isa poole nii, et kõik võiksid end tunda üha enam Jumala lastena. Võttes vastu selle salvimise, tunnete end lähemalt seotuna Kristusega, kelle elavad liikmed te olete. Osake seda meelde tuleb ka teistele kristlastele, nii et nemadki tunneksid end julgustatuina andma oma igapäevasele elule kristlik tunnetus. Võttes vastu kinnitamise, muutute te nii "rohkem Kirikuks". Te tegutsete enam kristlasena, kuuludes ühte peresse, ühte usku, etnilisse või kultuurilisse inimuühendusse. Oskate olla esmajärjekorras kristlased ja seejärel eestlased või poolakad, venelased või leedulad, õpetajad või muusikud, põllutöölised või koduperenaised, töölised või ärimehed. Andke sellele ühendusele, miline ta ka ei oleks, kristlik mõte ja tunnetus. Looge nii kristliku elu eeskujuga, mudel õnneliku eluviisiga.

Ja nüüd mõned sõnad neile, kes ei võta täna vastu kinnitamise sakramenti. Neile, kes on selle juba vastu võtnud ja neile, kes teevad seda tulevikus. Ühes maailma vanemas kristlikus dokumendis, Kirjas Diognetosele on kristlasi kirjeldatud kui maailma hinge. See kehtib ka igaühe kohta meist. Igaüks meist peab tundma kutsumust olla hingeiks meie maailmale, meie kogudusele, meie linnale, meie kodumaale.

Pühitsedes täna Nelipühi, olles rõõmsad, et saadame oma vendi, kes võtavad vastu kinnitamise sakramendi, palume Maarjat, et tema, kes ta oli õhtusõmmaegajal Nelipühil, kui Püha Vaim laskus Apostlite peale, aitaks meid süveneda kristliku kutsumuse tunnetusse. Me ei ole ainult selleks kristlased, et päästa oma hinge. Oleme kristlased, et anda maailmale kristlik tunnetus, valgustada seda Kristuse valgusega ning et teha maailmast - on see siis meie pere, töökoht, ühiskond, mille osana me oleme - ühine pere, kodu, kus koos elades vendadena on õhtusõmmaeg avatud Püha Vaimu tulekule.

+ Justo Mullor Garcia

Vaimulikud seminarid ja ettevalmistus vaimulikuks ametiks

Eestimaa katoliku kogudused vajavad eestisoost preestreid. Me ei saa vaadata tulevikku teadmises, et kogudustes, kus on eestlasi, peavad nad jääma omal maal võõramaalaste juhtida ja kasvatada.

Selleks aga, et eestlastest vaimulikke oleks, peab iga siinne meessoost katoliiklane endalt küsima, kas pole see ehk tema kutsumus ja tulevane elutöö.

Väike ajalooline ülevaade

Enne Trento kirikukogu, mis toimus XVI sajandi keskel, on ilmikvaimulike ehk sekulaarkleeruse koolitamine sisuliselt reglementeerimata. Parima näitena võib siin tuua riigiametnik Ambrosiuse (339-397) valimise katehumeenist otsemaid Milaano piiskopiks. Vaimulik karjäär sõltus tihti pigem sellest ettevalmistusest, mille inimene oli saanud väljaspool kirikut, näiteks püha Augustinuse oli varem õppinud klassikalist retoorikat ehk ilukõnet.

Kuldsel keskajal piisas vaimulikuks saamiseks ainult sellest, kui inimene tundis veidi ladina keelt ja liturgiat ning ilmutas väheseidki teadmisi hingehoiu vallas. Ülikoolid tegelesid tippteoloogide koolitamisega ega seadnud endale pastoraalseid ülesandeid. Kloostrid seevastu seadsid esiplaanile just vaimuliku

kasvatuse, mis oli tulevaste kloostrielanike ettevalmistamisel primaarne. Peagi läksid aga mungad piiskopikandidaatidena hinda, sest nad olid oma kloostrikogemuse läbi selleks raskeks ülesandeks kõige paremini ette valmistatud. Juba kirikuisa Cassianus (360 - 435) seab oma mungakasvandikele suurimate kiusatustena silmade ette naise ja piiskopiameti - tõeline munk peab oskama mõlemast ära öelda.

Ilmikkleeruse suhtelise ebaprofessionaalsuse tõttu muutus tavaks, et kõige raskemas olukorras otsisid usklikud inimesed abi ikka kloostriest; see fakt aga õpetas kirikut omakorda vaimuliku kasvatust ja elulaadi väärtustama. Juba IV sajandil tuleb sageli ette, et ühe linna vaimulikud elavad kõik koos kloostrikorra järgi. Kõige rohkem tõmbab endale tähelepanu püha Augustinuse "vaimulike klooster", millest kujuneb välja regulaarkanoonikute institutsioon - viimane on hiljem tuntud ka augustiinlaste mungaordu nime all. Augustinus näeb siin oma ideaalina Kristust ja apostleid nende rännakutel, kus nad elasid kõik koos, tahtes omada samaaegselt "nii piiskoplikku kodu kui kloostri vaimulikkonnale". Sellest väljendusest lähtub muuseas ka mõiste "toomkirik" - peakirik, mille juures on kodu, 'domus', linna vaimulikkonnale.

Teisalt võime näha vaimuliku kasvatuse juuri kloostrite juurde loodud

novitsiaadis. Sõna "novitsiaat" tuleb vana-ladina keelest ('novus vicus' - 'uus kodu'). Noviiitse mitte ainult ei õpetatud, vaid pandi ka proovile, et veenduda nende kutsumuse tõelisuses. Keskajal juhtus sageli, et noviits sai ülesandeks istutada kapsaid juurtega taeva poole, saagida juuksekarvaga munakivi pooleks vms. Teise aastatuhande esimesel poolel algas tulevaste munkade või nunnade kasvatus juba 12. eluaastast nn kloostrikoolides. Õpetamisele ei pandud suurt rõhku, piirduti ladina keele ja kirjaoskuse, kristliku traditsiooni ja liturgiaga. Mis puutub askeetikasse, siis nähti palju vaeva sellega, et võõrutada inimest tema eelnevast elust maailmas. Mõnes kloostris kestis novitsiaat ainult mõned kuud, teises kuni seitse aastat.

Vaimulike seminaride otseseks eelkäijaks võib lugeda jesuiitide kolleegiume, millest kujunevad vastureformatsiooni käigus välja "seminarium parvum" ja "seminarium maius". "Väiksesse seminari" võeti 12 aasta vanuses, ning hariduse ja kasvatuse suunitlus oli peamiselt humanitaarne, olles suunatud tulevaste vaimulike kasvatamisele ainult kaudselt. "Suurem seminar" oli aga tüüpiline vaimulik seminar, kus anti filosoofilis-teoloogilist haridust.

Läks muidugi kaua aega, enne kui planeeritud üldistest nõudmistest vaimulike ettevalmistuse suhtes

saab rääkida mitte ainult kui ideest vaid ka kui funktsioneerivast eeskirjast. Põhiolemuselt on seminarid säilitanud oma algse kuju ja vaimu tänapäevani. Üheks mainimisväärsimaks uuenduseks on tänapäeval see, et hommiku- ja õhtupalveid ei peeta enam spetsiaalse palveraamatü järgi, kus palvetekst kordub päevast päeva, vaid kasutatakse tavalist vaimulikele määratud tunnipalveraamatut - breviaari - mille järgi palvete tekst vaheldub.

Seminaride õppekavad

Preestrikandidaatide minimaalseks õppeajaks loeti Trento kirikukogu otsusega vähemalt 4 aastat, mille järel võis saada preestripühitsuse. Tänapäeval kestab õppeaeg vaimulik seminaris keskmiselt kuus aastat, ja viie- või koguni nelja-aastase õppeajaga piirduakse vaid erandjuhtudel. Üheks põhjuseks õpingute pikenedmisele on see, et ühiskonna ja hariduse sekulariseerumise järel on mõistetavalt suurenenud vajadus anda tulevastele vaimulikele peale raamatu hariduse ka põhjalik kristlik kasvatus ja kloostrielu kogemus.

Seminaris esimene õppeaasta ei kannu numbrit, vaid seda nimetatakse ettevalmistuskursuseks. Esimesele kursusele jõuab kasvandik niisiis teisel õppeaastal. Esimesed kaks kursust on pühendatud filosoofiale, ülejäänud kolme aasta jooksul õpitakse teoloogiat. Õppeainete nimetused ja jaotumine õppeaastatele varieeruvad seminariti pisut, kuid põhijoontes on ainevalik sama.

Esimesse kahte õppeaastasse jäävad seega järgmised ained:

1. Klassikalised keeled - ladina ja vanakreeka keel.
2. Iga seminar soosib oma tulevaste lõpetajate keeleoskusi, seetõttu õpetatakse seminarides lisaks surnud keeltele ka palju elavaid keeli. Inimene, kes tahab tänapäeval saada mingil alal teaduslikku kraadi,

peab arvestama sellega, et tal tuleb tunda vähemalt kaht euroopa põhi-keelt: inglise, saksa, prantsuse, hispaania või itaalia.

3. Uue ja Vana Testamendi ajalugu - lühiülevaade piibliraamatute sisust. Seminari käigus on ka ette nähtud, et iga kasvandik loeks oma õppeaastate vältel läbi Vana Testamendi üks kord ja Uue Testamendi kaks korda.

4. Modestia -käitumisõpetus. Tulevane vaimulik peab teadma, et altaris ei sünni magusalt haigutada ega söögilauas kahvliga pead sügada.

5. Metafüüsika - kujutab endast alamat filosoofiat, nende seaduspärasuste uurimist, millel see maailm baseerub, kuid mis ei mahu enam puhtempiiriliste teaduste valdkonda. Teatud mõttes samastub metafüüsika ontoloogiaga.

6. Loogika - käsitleb peamisi mõtlemisreegleid.

7. Piibli arheoloogia - käsitleb piibliraamatute ajastamist, annab ülevaate Piibli säilinud käsikirjadest.

8. Gnoseoloogia - tunnetusteooria, õpetus sellest, kui kaugele võib inimene oma tunnetust usaldada.

9. Apologetika - kristluse argumentid materialismi ja teiste religioonide vastu, ning katoliikluse argumentid teiste konfessioonide õpetuslike seisukohtade vastu.

10. Õpetus kristlikust kunstist - peab tulevast preestrit õpetama kirikuhooneid ja nendes asuvaid kultuuriväärtust omavaid elemente hindama ning nendega õigesti ümber käima.

11. Teodiike - filosoofia argumentid Jumala olemasolu kohta.

12. Kosmoloogia - õpetus universumi kui terviku ehitusest ning seal valitsevatest seaduspärasustest.

13. Psühholoogia - käsitleb inimest, tema võimeid ja vaimse sisemaailma ehitust.

14. Sissejuhatus filosoofiasse - pühendab seminaristi teadmistesse, mis inimesele tema maailmakogemuse kaudu on kättesaadavad.

15. Eetika - sissejuhatus moraaliteoloogiasse.

16. Tseremooniaõpetus - valmistab seminariste suurematel jumalateenistusel osaleva liturgilise rühma koosseisus eriti pidulikke jumalateenistusi ja vastuvõtte organiseerima ja assisteerima.

17. Liturgiline laulmine - õpetus algab juba ettevalmistuskursusel ning kestab kuni seminari lõpuni.

Järgmise kolme õppeaasta vältel peab iga tulevane vaimulik süvenema teoloogia müsteeriumidesse, sellest ka ainevalik:

1. Dogmaatiline teoloogia - teeb tulevasele hingekarjasele selgeks katoliikluse traditsiooniga kindlaks määratud muutumatud põhitõed, ilma milleta kristlus kui tervik laguneb koost ja kaotab mõtte.

2. Moraalteoloogia - õpetab nägema kõlbelisi norme nii iga konkreetse inimesiku kui ühiskonna kontekstis.

3. Askeetika - käsitleb vahendeid, mis on hädavajalikud vaimse tasakalu saavutamiseks ja alalhoidmiseks.

4. Kanooniline õigus - teeb selgeks seadused ja reeglid, mis tagavad kirikule laitmatu funktsioneerimise; määrab kindlaks kiriku iga konkreetse allasutuse, samuti iga ametiisiku funktsioonid, õigused ja kohustused.

5. Pastoraalteoloogia - käsitleb praktilisi küsimusi, mis igale hingekarjasele koguduse haldamisel markaks ära kuluvad.

6. Kiriku ajalugu - käsitleb eri ajastutel aset leidnud sündmusi ja analüüsib neid võrdlevalt teiste institutsioonidega.

7. Homileetika - jutlustamisõpetus; peab ju vaimulik oskama end kuulajatele lühidalt ja selgelt arusaadavaks teha.

8. Katehhees - sellest, kuidas lastele katekismust õpetada.

9. Sissejuhatus Pühakirja - kui esimestel kursustel vaadeldi Piibli eri raamatuid vaid põgusalt, siis kõnesolev õppeaine süveneb sellesse materjali põhjalikult. Lisaks piiblisündmustele vaadeldakse VT ja UT ajastu olustikulist tagapõhja, rahva mõt-

teviisi, kombeid, arusaamu loodusest ja Jumala seadusest.

10. Pühakirja eksegees - otsib Piibli kirjakohtade sügavamalt tähendust.

11. Liturgika - annab ülevaate liturgia ajaloost ja tänapäevastest arengusuundadest, ning annab tulevasele preestrile ettevalmistuse liturgiat iseseisvalt läbi viia.

12. Patroloogia - õpetus kirikuisadest - vaatlleb esimestel kristlikel sajanditel elanud isikuid, kes on oma tegevusega kiriku arengut suuresti mõjutanud.

13. Antropoloogia - tegeleb inimese päritolu uurimisega (*ääremärkus: küsimusega, kas inimene ikka arenes ahvist ja kui nii, siis kas ikka "ahv - see kõlab uhkelt?"*).

Muidugi on vaimulik seminar täiesti praktilise suunitlusega kool, mis seab endale esmaülesandeks praktikute koolitamise, kuid on samas ka vaimuliku kõrghariduse esimeseks astmeks. Pärast seminari lõpetamist on võimalik asuda teadusliku kraadi taotlemisele ülikoolide juures.

Kuigi õppeaineid on suhteliselt arvukalt, langeb seminariõpingute pearõhk just dogmaatikale, Piibli süvendatud uurimisele, moraaliteoloogiale ja kirikuõigusele. Need ained on seminaristide jaoks kõige tömahukamad, kuid samas ka tulevase töö jaoks kõige tähtsamad.

Lisaks õppetööle korraldatakse seminarides sageli vaimulikke harjutusi, mis kestavad 1 - 5 päeva. Regulaarne pihilkäimise võimalus on seminaristidel igal nädalal, tavaliselt reedeti. Seminariõpingute juurde kuulub ka katekismuse õpetamise praktika koolides, kus tuleb lastele usu õpetamine selgeks saada.

Seminaride elukorraldus

Seminari eesotsas seisab rektor. Vaimuliku kasvatus eest seminaris vastutab nn *pater spiritualis* - vaimulik isa; sisekorra eest vastutajaks on inspektor. Muidugi peab igal statsio-

naarsel ja kinnisel õppeasutusel olema ökonoom, kes seda majandab.

Seminaristidest on teiste järelvaatajaks määratud nn *decanus alumnorum* - kasvandike dekaan. Tseremooniade eest vastutab *caeremoniarius* - tseremooniameister. Haigete seminaristide põetamise eest hoolitseb *infirmarius* - ambulantsi kurator. Ülejäänud funktsioone - pörandate pesemine, uksehoidmine, külalistega tegelemine, ettevalmistused liturgiaks seminari kabelis jms - täidavad seminaristid kordamööda.

Seminare on avatumaid ja kinnisemaid. Kinnistest lubatakse seminariste linna ainult kahekaupa ja üksnes konkreetse asja pärast, näiteks riiete, kingade või muu hädatarviliku ostmine, eriarsti vastuvõtt vms. Arst, hambaarst ja juuksur kuuluvad tavaliselt seminari teenindavasse personali, samuti ei pea seminaristid üldjuhul tegelema endale toidu valmistamise ja pesu pesemisega. Mõnes lääne-euroopa seminaris on kuuldavasti juba kavas lülitada viimased kaks oskust õppekavadesse, et hoida ära noorte preestrite hättasattumist seminari järel "tõelise eluga" kokku puutudes.

Talve- ja suvevaheaja veedavad seminaristid tavaliselt oma kodukoguduses. Ametlik puhkus on igal aastal kuus nädalat: kaks nädalat talvel Jõulude ajal, kaks nädalat suve alguses ja sama palju suve lõpus.

Distipliin on seminarides range. Inimesel, kes ei suuda kohanduda seal valitseva korra ja elurežiimiga, palutakse 24 tunni jooksul seminarist lahkuda. Ilma pikemata saadetakse minema need, kes on teinud kellelegi homoseksuaalse lähenemiskatse, kes on seminarist ilma aktsepteeritava põhjusega "hüppes käinud" või on ilmunud seminari purjus peaga, ning need kelle õppeedukus ei vasta nõuetele või kelle käitumine kaasõpilaste ja õpetajatega on üleolev. Muuseas, nõukogude okupatsiooni ajal oli Riia seminaris eranditeta reegliks, et ukse taha tõsteti ka

need, kelle puhul oli kindel alus oletada koostöö tegemist KGB-ga.

Päevaplaan

Päevaplaani näite aluseks on võetud Riia Metropolitaalses Rooma-katoliiklikus Vaimulikus Seminaris kehtiv kord. Väiksemate variatsioonidega on selline päevakorraldus kasutusel kõigis seminarides:

- 6.00 äratus
- 6.30 hommikupalve; laudes (breviaari hommikupalve) ja meditatsioon
- 7.20 - 13.20 viis loengut
- 13.30 palved ja südametunnistuse järelekatsumine
- 13.45 lõunasöök
- 14.00 lühike palve Pühima Sakramendi ees; laupäeviti roosipärg
- 14.05 vaba aeg jalutamiseks, sportimiseks, viibimiseks värskes õhus; reedeti pihivõimalus ja ühine ristitee
- 15.00 iseseisev õppetöö
- 18.30 vesper (breviaari õhtupalve)
- 19.00 õhtusöök ja vaba aeg
- 20.00 iseseisev õppetöö; soovijatele kell 20.30 võimalus kuulata Vatikani raadiot; neljapäeviti 20.30 Pühima Sakramendi adoratsioon
- 21.00 kompletoorium; esmaspäeviti rektori sõnavõtt, reedeti seminari vaimuliku isa sõnavõtt; algab range vaikimiskohustus - *silentium strictissimum* - mis kestab järgmise päeva hommikusöögi lõpuni
- 21.30 iseseisev pühakirjalugemine
- 22.00 öörahu.

Pühapäeviti ja suurtel pühadel:

- 6.30 äratus
- 7.00 laudes ja meditatsioon
- 8.00 püha Missa koos kogudusega
- 9.00 hommikusöök
- 9.30 laulud neitsi Maarja auks
- 10.00 assisteerimine jumalateenistustel linna erinevates kirikutes, seejärel vaba aeg
- 13.45 lõunasöök ja vaba aeg
- 18.30 vesper ja meditatsioon
- 19.00 õhtusöök
- 21.00 kompletoorium
- 22.00 öörahu.

Vastuvõtutingimused

Seminari astumiseks peab soovija olema meessoost ning vallaline või lesk. Lahutatute puhul on seminari astumiseks tarvis piiskopi eriluba. Sama nõue kehtib isikute puhul, kellel on kehalisi puudeid. Soovija peab olema ristitud ning olnud katoliku kiriku liige vähemalt kaks aastat.

Vanuse alampiir on 18 aastat, tinglik ülempiir 40, kuid alati on seminaridesse vastu võetud ka sellest vanemaid kandidaate, kui nende elulukord vastab muus osas nõuetele.

Sisseastumiseks tuleb esitada:

1. Avaldus, milles tuleb avada oma motiiv saada vaimulikukutse.
2. Lühike elulugu.
3. Kogudusepreestri soovituskiri.
4. Iseloomustus koolist v. töökohast.
5. Ristimistunnistus.
6. Haridust tõendav dokument.
7. Arstitõend.
8. Ankeet, milles tuleb vastata elementaarsetele küsimustele.

Sisseastumiskatsed toimuvad augusti algul. Vastuvõtukomisjon kontrollib pühakirja- ja katekismuse tundmist. Nõudmised pole siin eriti ranged, sest see, kas inimene sobib vaimulikuks või mitte, selgub järgnevate aastate jooksul.

Vaimulikuseisus seminaris

Tavaliselt pühitsetakse seminari viis kursust edukalt lõpetanud isik diakoniks, kui ta kirjutab alla dokumendile, mis muudab talle kohuseks kolm tingimust: tsölibaat - vabatahtlik abielutus -, igapäevane breviaarilugemine ja kuulekus piiskopile. Pühitsemistalitusel kinnitab pühitsetav seda allkirja veelkord - töötusega Jumala ja tema kiriku ees. Seminari juhatuse otsusega võib diakonipühitsuse andmisega viivitada praktiliselt kuni õpingute lõpuni.

Diakoniamet on katoliku kirikus lihtsalt üleminekustaadium ilmiku- seisusest preestriseisusse, ega oma

seetõttu kuigi palju erilisi funktsioone. Diakonil on õigus jagada sakramente - välja arvatud haigete salvimine, piht ja armulaua pühitsemine. Viimasel ajal on katoliku kirikus hakanud levima nn seisuslike diakonide institutsioon, kuid seisuslikud diakonid on abieluinimesed ja nad ei saa oma väljaõpet seminaris.

Pärast kogu kursuse lõpetamist järgneb preestripühitsus, mille saamisel peab pühitsetav kordama eelmainitud töotusi. Selle järel suunatakse vastpühitsetud preester tööle oma piiskopkonna mõnda koguduse vikaarpreestri kohustes, st vanema, kogenud preestri juhenduse alla.

Kui seminar saab läbi ...

Kogudusse tööle tulnud preestrite vähehaaval kasvama hakkavat õllekõhkest silmitsedes võiks ju arvata, et nad ei tee ega ole kunagi teinud mingeid pingutusi selle suhteliselt prestiizhika ameti pidamiseks, kuid tegelikkus on siiski teine.

Kui ülikooli lõpetamiseks on inimesel vaja peamiselt tegeleda oma tahte kasvatamisega, siis seminaris õppides ollakse silmitsi kõigi iseenda- ja teiste - iseloomuvigade ja nõrkustega, kusjuures puudub võimalus nende eest põgeneda. Jäägitult enesekesksed inimesed jõuavad harva preestripühitsuseni, sest kloostrikorda järgiv kooselu sunnib inimest paindlikkusele, õpetab teistega arvestama, et kooselu võiks kõigest hoolimata jätkuda - muidu kaotad oma kaaskasvandike usalduse ja pead varem või hiljem lahkuma. Võibolla on just see kõige väärtuslikum kogemus, mille inimene raamatutest õpitu kõrval seminarist kaasa saab, sest kogudusevaimulik saab oma tööga hakkama ainult siis, kui ta pole "liiga kõva" - ega ka "liiga pehme". Liiga pehmed inimesed jõuavad küll vaimulikuseisuseni pahatihti, kuid selle järel hakkab tavaliselt toimima iseregulatsioon, mille järgi ei tõuse nad normaalolukorras kunagi vikaar-

preestriseisusest kõrgemale ega pea tegema iseseisvaid otsuseid.

Iseenesestmõista pole seminari kogemus mingi absoluutne garantiid, kuid pakkuda midagi asjakohasemat kui see, mis seminaris läbi teha tuleb, oleks raske juba ainuüksi sellepärast, et loominguliseks tööks peab säilima isiklik vastutusvõime, mille voolusängiks on vaimuliku distsipliiniga reguleeritud elulaad. Vabameelsed unistajad või äramanipuleeritud ja üleinstrueeritud elavad laibad ei suuda ju midagi lõpule viia.

Kogu käesolev artikkel pole kirjutatud ainuüksi neile, kes kaaluvad võimalust preestriks saada, vaid ka sellele osale ilmikutest - ja neid leidub alati -, kes peavad end kõigis kirikusse puutuvates küsimustes preestrist targemaks. Niisugused inimesed võiksid kõigepealt järgi mõelda, kas nad valdavad komplekselt kõiki eeltoodud aineid (alati on ju võimalik mingi kitsas ainevaldkond "pähe õppida", kuid tähtsam on tervik ja sellest tulenevad seosed). Ja isegi kui neile tundub et valdavad, jääb puudu vaimulikussaamisel hädavajalik kasvatus. Ja isegi kui keegi on seminarist lahkunud vahetult enne pühitsust, annab see tunnistust, et tervikust jäi puudu midagi väga olulist.

Age kui inimene seminaris õppimise jooksul leiab, et see ikka tema kutsumus pole, siis tuleb seda sammu väga hinnata, sest kui ausal eesmärgil proovima läinu ka tagasi tuleb, saab temast - juhul kui koguduseliikmete põlastav-kahjatsev suhtumine teda eemale ei peleta - väga väärtuslik ilmi töötegitaja kogudusse.

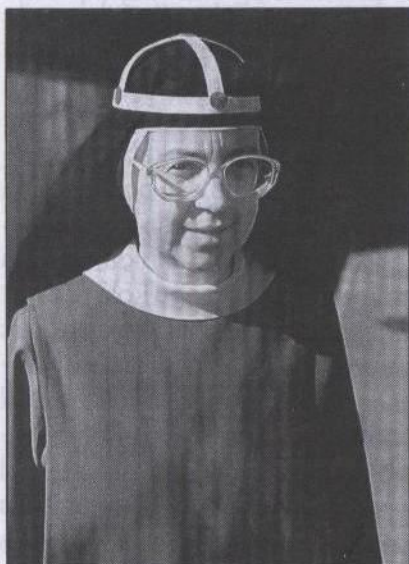
Lõpuks võiks mainida, et Riia seminaris õpib praegu kolm Eestist pärit kandidaati: teisel kursusel üks (eestimaa venelane), esimesel kursusel üks ja ettevalmistuskursusel üks (mõlemad eestlased). Palun siinkohal lugejaid, et nad palvetaksid nende poiste eest, et kutsumus võiks igaühele neist selgeks saada, välja areneda ja püsima jääda. □

Munga tänavale tulevad nunnad

ehk: veel ühed ema Teresa õed

Iga eestlane teab kindlasti keskaegset Pirita kloostrit - kui mitte muidu, siis Bornhöhe raamatu "Pirita kloostri viimased päevad" või Tallinfilmi easterni "viimne reliikvia" järgi.

Kloostrid on küll põlenud, nunnad ja mungad surenud ning mets ja maa saanud meitele, kuid põimöte "meie reliikvia on vabadus" avaldab eestlastele üha oma laostavat mõju. Vabadus ei ole ju ainult vabanemine millestki või kellestki, sest siis oleks tulemuseks intelligentsi-, kultuuri ja moraalivabadus. Vabadus antakse melle ka millegi jaoks, sest mida suurem on vabadus, seda suuremaks saab vastutus.

□ Ema Teresa

Aga siinkohal kordaksin ma filmis "Viimne reliikvia" põlevast kloostrist maa-aluse käigu kaudu lahkuva preestri prohvetlike sõnu: "Matsid. Nad purustasid püha reliikvia. Aga ei saa nemadki ilma püha reliikviata läbi. See ei ole lõpp, kõik kestab edasi".

Tõepoolest, 1407 asutatud ja 1577. a. Liivi sõjas hävinud Pirita kloostrit tulid 1994. a. taastama Pühima Lunastaja birgitiinide ordu nunnad, kes küll esialgu asuvad elama Tallinna kiriku vahetusse lähedusse - sellest ka pealkiri. Toimetaja.

Selguse mõttes - madre Teresa

Minu nimi on **ema Teresa** Perciaccante ja ma olen siinsete birgitiinide ülem. Minu kodu on Itaalias Calabria maakonnas. Olen pärit suurest perest, mul on kolm õde ja viis venda, kes pole kahjuks küll kõik birgitiinid, kuid - *naturalmente* - katoliiklased. Mina olin pere neljas laps. Ühel mu vendadest oli kord kiusatus preestriks saada, kuid see kiusatus läks tal üle. Üks minu õdedest on andnud abielutuse töötuse ja töötamisjoni heaks sealsamas Calabrias.

Vanemad ei olnud sugugi rahul, kui ma teatasin oma soovist minna kloostrisse, kuid meie peres oli üldi-

selt tavaks, et igitüks saab ise valida oma tee, ja nüüd on ema väga rahul.

Alguses tahtsin minna mingisse kontemplatiivsesse kloostrisse, kuid minu vaimulik isa andis mulle nõu minna just birgitiinide juurde. Sain temalt kloostri aadressi ja pidasin sealse *madre*'ga kirjavahetust. Lõpuks läksin kohapeale vaatama, ja mulle hakkas seal meeldima. Mulle meeldis Pühima Lunastaja Ordu liturgia, palve ja töökäsitlus, sellepärast jäingi sinna. Läksin 20-aastaselt, esimesed 14 aastat olin Roomas, siis üheksa aastat Rootsis, seejärel 6 aastat Assiisis ja 6 aastat Soomes; lõpuks olin 2 aastat Inglismaal, ja nüüd tuln siia, Eestisse.

Sombreero

Minu nimi on **õde Riccarda**, ja perekonnanimi Omellas Zamora. Olen pärit Mehhikost, Michoacani provintsist Tacambaro linnast. Minu vanemad olid katoliiklased nagu enamik mehhiklasi. Mul on kuus venda ja neli õde, kellest peale minu on veel kaks birgitiinid.

Oma õdede eest ei või ma rääkida, aga mina valisin birgitiini ordu sellepärast, et selles ordus ei ole liiga palju palvetamist, vaid saab teha inimeste jaoks midagi konkreetset. Muidugi puutusin ma kokku ka teiste ordudega. Neid on minu kodumaal hästi palju, kuid birgitiinide elulaad oli mulle neist kõige lähedasem.

Birgitiinid ei ole Mehhikos väga levinud ja tuntud ordu, kuid üks birgitiiniklooster oli minu kodust poole tunni tee kaugusel. Lähem kokkupuude nendega toimus minu täditütre kaudu, kes kuulus birgitiinide kontemplatiivsesse harusse, mis oli tunduvalt kinnisem kui meie oleme, sealtkaudu aga hakkasin ma üldse birgitiinide vastu huvi tundma.

Minu ema oli mu valikuga rahul, kui ma teatasin oma soovist ordusse astuda, isa seevastu mitte. Isa ei saanud sellest eriti aru, sest kuigi ta on katoliiklane ja talle meeldivad nii nunnad kui preestrid, ootas ta oma tütardelt midagi muud. Tema arvates nunnad ainult istuvad kloostri ega tee mitte midagi. Üritasin talle selgeks teha, et ordu, millesse mina tahan astuda, on veidi teistlaadi, aktiivsem, kuid hoolimata sellest ei andnud isa mulle luba. Kodune kasvatus oli meil väga range, nii et ilma loata minek ei oleks tulnud kõne alla. Ema aga andis mulle oma õnnistuse, ja kloostriülem võttis mu selle alusel vastu.

Nüüd olen ordu juba 17 aastat. Algul olin oma kodulinnas, siis neli ja pool aastat postulantuuris ja novitsiaadis Roomas, seejärel aasta Saksamaal, mõned kuud Shveitsis, ja lõpuks 8 aastat Soomes.

Vesuuvi vulkaan

Minu nimi on **õde Maria Patricia** Telese. Olen pärit Itaaliast Avellino, Vesuuvi vulkaani lähistelt. Vulkaanil pole sellega midagi tegemist, et minust sai birgitiin, mägedel on aga suur osa minu religioosse maailmanägemise kujunemisel. Birgitiinide juurde tõi mind sõbratar, kelle perega minu pere alati tihedalt läbi käis, olgugi et nad on teisest maakonnast. Sõbratar oli ise selle tee juba valinud, kuid omast maakonnast olen praeguseni ainuke birgitiin.

Mul on üks vend ja kolm õde, nii et kokku on meid viis. Vanemad ei olnud rahul, et ma kloostri läksin,

ja tegelikult pole nad rahul siiamani, sest mina olin oma pere kõige vanem laps.

Birgitiinide juures köitis mind peale vaesuse ja töö veel oikumeenia vaim. Nüüd olen ordu juba 25 aastat. Astusin ordusse Roomas, kust pärast kaheaastast postulantuuuri ja novitsiaati siirdusin 5 aastaks Rootsi, seejärel pöördusin 8 aastaks tagasi Rooma; peale seda olin 3 aastat Shveitsis Luganos, siis jälle 6 aastat Rootsis, 6 aastat Assiisis ja lõpuks neli kuud Inglismaal, aga viimane oli ainult keeleõpingute pärast. Enne Tallinnasse tulekut olin veel kaks aastat Rootsis.

Jaaguvilja puu

Minu eesnimi nimi oli enne ordusse astumist Rosamma, kuid võtsin endale nimeks **õde Hedvig**; mu perekonnanimi on Ottaplakal, mis tähendab 'jackfruit'i puu' - see puuvili kasvab ainult Indias. Olen pärit Lõuna-Indiast Kerla maakonnast, mis oma nime poolest võiks väga hästi ka Eestisse sobida.

Kui ma ordusse astusin, olid mu vanemad sellega nõus, kuid nad soovisid, et ma ei läheks kodust väga kaugele. Nende soov on teoks saanud, olengi peaaegu kodus: Kär-la küla Saaremaal pole kaugel, ja eesti sõna "puu" tähendab mu emakeeles "lill", pealegi on veel preester kah omamoodi puu, nii et pole Eestimaa Indiast kaugel midagi.

Ka mina tulen suurest perekonnast: mul on seitse venda (*tuleb meelde Aleksis Kivi -toim.*) ja üks õde. Ise olen oma pere eelviimane laps. Mu vanemad olid juba teadmatut põlve katoliiklased. Birgitiiniks sain ma sellepärast, et mulle meeldis nende eluviis, mille aluseks on palve ja töö. Lähim klooster asus mu elupaigast nelja sõidutunni kaugusel.

Praeguseks olen ordu juba 16 aastat. Algul olin aasta Indias, siis 2 aastat Roomas, seejärel 4 aastat Assiisis, ja Soomes Turkus 8 aastat.

□ *Õde Riccarda*

□ *Õde Maria Patricia*

□ *Õde Hedvig*

KUIDAS TEKKIS BIRGITIINIDE ORDU JA SELLE HARUD

Jutustab *madre Teresa*

Ordu loomise idee tuli **pühale Birgittale** 1345. aastal. Täpsemalt, siis sai ta vastava jumaliku inspiratsiooni. Ordureegel kinnitati 1370, kolm aastat enne Birgitta surma. (*Ülevaadet püha Birgitta elust võib lugeda "KE" nr 11/1991. -toim.*)

Ordu loodi Rootsimaal Vadstenas ja selle esimeseks ülemabtissiks oli Birgitta tütar Katarina. Birgitta ise elas tol ajal juba Roomas, kus ta ka suri, nii et tema oma ordu ise ei näinud, kuigi osales intensiivse kirjavahetuse kaudu selle loomises. Sellel perioodil sai ordu hoo sisse, ja üle kogu Euroopa avati üle 70 kloostrit. Algul oli ordu mõeldud nn topeltkloostriks, nii nais- kui meesklausuuriga, kuid meesharu kuivas kiiresti kokku.

Reformatsiooni ja prantsuse revolutsiooni järel jäi lahti õige vähe kloostrid. Ainult üks birgitiiniklooster, mis asetseb Inglismaal, on olnud lahti katkematult, ordu asutamisest peale, kuid seegi oli kaua aega Hispaanias maapaos. Praegu on selle orduharu kloostrid kokku viis: üks Inglismaal, üks Rootsis - Vadstenas, kus asub ordu peakorter -, üks Saksamaal ja kaks Hollandis.

Taaselustatud birgitiinid (*Brigitinae recollectae*)

XVI sajandil asutas hispaanlanna **Marina de Escobar**, kes leidis inspiratsiooni püha Birgitta ideedest, "Taaselustatud birgitiinide" ordu, mille esimene klooster avati Valladolidis 1651. aastal. Selle orduharu kloostrid tekkis Hispaaniasse 5 ja hiljem 2 Mehhikosse. Orduharu püsis tänapäevani, Hispaanias on kloostrite arv jäänud samaks, Mehhikos on 2 juurde tekkinud, kuid 1968. aastal ühines üks neist - Tacambaro klooster - meie orduharu-

ga; üks selle kloostrit kasvandikest on ka siin Tallinnas. Hispaania haru asutas pärast ühe kloostrit üleminekut veel ühe uue, nii et selle haru kloostrid on praegu kokku 8.

Pühima Lunastaja birgitiinide ordu (*Ordo sanctissimi Salvatoris sanctae Birgittae*)

Meie orduharu nimi on eesti keelde raskesti tõlgitav. Siinne Usuasjade talitus registreeris meid nime all "Pühima Lunastaja püha Birgitta ordu", kuid õigem oleks kasutada ülaltoodud nime: "Pühima Lunastaja birgitiinide ordu".

Perekonnanimesid kasutavad meie orduliikmed ametlikel dokumentidel koos tähtedega O.Ss.S. Omavahelises suhtlemises me perekonnanimesid ei kasuta. Tavaliselt ei võta inimene ordu astudes ka uut eesnime, kuid soovijaile on see võimalus olemas.

Selle orduharu loojaks on rootsi rahvusest, kuid Ameerika Ühendriikides 1870. aastal sündinud konvertiit **Elisabet Hesselblad**, kes sai katoliiklaseks aastal 1902 ning asutas 1911. aastal Roomas - majas, kus oli surmud püha Birgitta - orduharu, mis oma ideedelt kõlab lausa Vatikani II kirikukoguna: oikumeenia, kohandumine, uuendumine. 1942. a. sai organisatsioon paavstilt privileegi kanda ordu nime (*pärast Trento kirikukogu asutatud ordusid nimetatakse üldiselt kongregatsioonideks. -toim.*). Meie haru kloostrid on maailmas praegu 25, peale Tallinna on avamisel veel üks uus klooster Mehhikos.

Kuidas birgitiininnad Tallinnasse sattusid

Mõte Eestisse tulla hakkas mind kummitama juba siis, kui me 1990. aasta septembris piiskop Profittliche 100. sünniaastapäeval esimest korda siin käisime (*aitäh, piiskop Eduard, eestpalvete eest! -toim.*). Siin-

ne rahvas läks mulle südamesse.

Teist korda tulime aasta hiljem: suvel, kui me pidasime püha Birgitta päeva auks missa Pirita kloostrit varemetes (*vt ka "KE" nr 8&9/91*); sellest käigust on mul väga soojad mälestused. Ja kui pärast Soomes ajakirjanikud minu käest küsisid, kuhu kavatses ordu oma tegevust laiendada, ütlesin kõhklemata: Eestisse, Tallinna. Orduülem polnud tol ajal veel sellest ideest teadlik, kuid ma teatasin talle sellest kõige lähemal ajal, kui me Inglismaal kokku saime, ning lisasin, et kui peaks vaja olema vabatahtlikku, siis võib ta minuga arvestada.

Tallinna jõudsime kohale käesoleva aasta 16. aprillil, ning kogudus pakkus meile suuremeelselt oma politseijaoskonna käest vabanevat maja, mille eest oleme väga tänulikud. Maja kujundame oma vajaduste järgi, kuid arvestame kogu aeg ka sellega, et oleme alati valmis aitama kogudusetöös. Perspektiivi näeme aga ikka Pirita kloostrit taasavamisest. Selleks tuleb omandada kloostrit lähistel tükil maal ja ehitada sinna midagi, aga see on tulevik.

Päevaplaan

Meie ordureeglil on suuri sarnasusi püha Benedictuse reegluga, ka meie päev on jagatud põhimõtte järgi "*ora et labora*". Tõuseme hommikul kell kuus, paarikümne minuti järel koguneme kabelisse, kus palvetame tunnipalved "*ad laudes matutinas*", ja sellele järgneb meditatsioon vaikusel. Pärast seda (kui see osutub võimalikuks) on missa ja seejärel hommikusöök. Tallinnas teatavasti käime missal koguduse kirikus - välja arvatud neljapäeva pärastlõuna, kui preester käib meie juures - nii et tavalisel hommikul jääb missa lihtsalt vahele ja kandub ajale, mil seda peetakse kirikus.

Pärast hommikusööki on väike nõupidamine, kus igaüks saab ülesanded. Siis läheme oma tööde juur-

de; praegu on meie peaülesandeks eesti keele õppimine. Lõuna on kell 12.00, selle järel "hora media" - keskpäevatuuni palved - millele järgneb vaba aeg ja töö. Kell kolm jätkub päev Pühima Sakramendi adoratsiooni, roosipärjapalve ja vespriga. Õhtusöök on kell seitse, pärast seda kompletoorium, ja kell üheksa on öörahu.

See, et birgitiinid osalevad kogudusetöös, ei ole meile uus. Sama lugu on näiteks Soomes, kus me oleme tegevad Turku koguduses. Nähtus pole iseenesest kuigi vana, sest üldiselt oleme ikka nunnaordu, st orienteeritud tõelisele nunnaelule. Avanemine erinevatele tegevusaladele on ikka viimase aja nähtus, ka paavst **Johannes Paulus II** on soovinud, et me oleksime rohkem avatud. Meie praegune orduülem, generaalabtiss **ema Tekla** Famiglietti, on selle suuna suur pooldaja.

Hotellindus

Meie ordu komme võõrastemaja pidada on tekkinud kuidagi sponstaanselt. Suhe külalistesse on ju ka üks osa püha Benedictuse reeglist, ja see on meile alati tähtis olnud - isegi ordu nendes harudes, kus elatakse klausuuris. Püha Birgitta alustas ju Roomas, kus oli alati palju palverändureid, kes vajasid ulualust. Juba tema rajas võõrastemaja, mida kutsuti "*Hospicium gotorum*". Meie orduharus on see suund saanud erilise tähenduse, sest selle kaudu toimib meie apostolaat.

Eesti Raadios olevat öeldud, et birgitiinid tahavad avada Tallinna restorani. Ilmselt ei mõistetud meid päris õieti. Meie peame võõrastemaja, mille südameks on palve kõigi inimeste, ja eriti meie külaliste eest. Tahame, et meie külalised tunneksid end nagu kodus. See, kui palju maksab viibimine meie võõrastemajas, sõltub sellest, kui palju on külaline suuteline maksma. Meil on alati ka niisuguseid külalisi, kes ei maksa

mitte midagi või maksavad sümboolselt, nende kõrval, kes maksavad hästi.

Teisest küljest oleme orienteeritud külalistele, kes tulevad puhkama, otsima vaimulikku keskkonda. Meie võõrastemajade juurde kuulub alati raamatukogu, mis on nii suur kui vähegi võimalik. Tihti tullakse meie juurde tervete rühmadena, peetakse rekollektsioone. Eriti populaarsed on vaimulikud harjutused, mis kestavad ühe nädalalõpu. Meie hotellis pole ette nähtud, et söögisalis saaks öhtul tantsida. Kell 22 on öörahu - kõigi nende pärast, kes soovivad selleks ajaks vaikust. Külaline saab tavaliselt võtme, millega ta pääseb sisse ja välja igal kellaajal, kuid majas endas midagi lärmakat korraldada ei tohi. Hoolitseme eelkõige selle eest, et külaline saaks korralikult puhata. Need, kes meie võõrastemajas on kord olnud, kasutavad meie teenuseid ikka ja jälle.

Võib öelda, et tegelikult pärineb rõhuasetus hotellindusele meie orduharu loojalt ema Maria Elisabetta Hesselbladilt. Tema tahtest sai meie tegevus ka tugeva oikumeenilise suunitluse, sest tavaliselt peatuvad kloostrite võõrastemajades katoliiklased või inimesed, kellel on vähemalt asja vastu otsene huvi. Meie hotellid on lahti kõigile, ning meil pole kombeks esitada külalistele liiga palju küsimusi - küll aga vastupidi, oleme meeldeldi valmis vastama nende küsimustele. Lisaks, nagu öeldud, on meie võõrastemajadel suured raamatukogud, kus katoliiklikul kirjandusel on oma kindel koht.

Missugustel tingimustel saab birgitiinide ordu liikmeks

Eelkõige peab soovija olema katoliiklane, kuid põhimõtteliselt võib ta olla katoliku usu vastu võtnud kas või üks päev enne aspirantuuri astumist, pikem periood pole otseselt nõutud (*seminarides ja paljudes ordudes kehtib piirang, mille koha-*

selt kandidaat peab olema vähemalt kaks aastat olnud katoliiklane. -toim). Vanusepiiri orduisse astumisel ei ole. Näiteks Ameerikas astus orduisse üks inimene, kes oli 60 aastat vana ja kellel olid juba lapse-lapsed. Ta suri paar aastat tagasi peaaegu 90.-aastasena.

Orduisse astumiseks peab inime-ne olema ilma abielust tulenevate takistusteta, st kas vallaline, kes samal ajal ei jäta sellepärast hooletusse oma haigeid vanemaid, või lesk, kusjuures laste ülalpidamine peab olema lahendatud. Abielus inimeste puhul on lisaks eelnevale tarvis ka abikaasa nõusolekut, see kehtib ka lahutatute puhul.

Aspirantuuri ja novitsiaadi jook-sul saab selgeks, kas inimene sobib orduisse, kas ta suudab kohaneda meie töörezhiimi, kuulekuse ja vae-susega, sellega, et kõik mis meil on, kuulub ordule ja mitte isiklikult meile. Näiteks iga sõidu jaoks tuleb küsida orduülemalt luba.

Aspirantuuri pikkus ei ole määra-tud, see kestab vastavalt inimese vanusele ja probleemidele, mis võivad alguses teele kerkida. Arvesta-des, et meie orduharu novitsiaat on Roomas, peab inimene enne itaa-lia keele ära õppima, ja see toimub juba **postulantuuris**, mis kestab kuuest kuust kahe aastani. **Novitsi-aat** kestab aasta, siis järgneb viis aastat **junioraati**, mille järel antakse **igavesed töötused**.

Aspirantuuris ja postulantuuris käiakse veel tsiviilriietes, noviits saab selga ordurüü, kuid ilma skapulaari-ta (lai nunnarüüga sama värvi lint, millel on peaaug keskel ja mis ulatub rüü alumise servani nii ees kui taga), peas kannab noviits valget nunnarätti. Juniorina kantakse juba täis-vormi - rüüd skapulaariga, ning viie haavamärgiga krooni mustal nunnarättil. Igavesed töötused andnud nunna tunnuseks on ristiga sõrmus.

Vestles ja võrtsitas: isa Rein

Armastus ja usk

Inimese seksuaalsus uuest vaatenurgast

Jack Dominion

3. SEKSUAALKÄITUMINE LÄÄNERIIKIDES VIIMASE KAHE- KÜMNE VIIIE AASTA JOOKSUL

Immuunsuspuudulikkusega võitlemise kampaania rõhutab haiguse eripära, levikuteed ja ettevaatusabinõusid epideemia tõkestamiseks. Kuna on selgunud, et immuunsuspuudulikkus kandub edasi peamiselt seemnevedeliku ja vere kaudu, siis peamine vahend haiguse edasikandumise takistamiseks, kui võib karta nakatumisriski, on seksuaalkontaktist loobumine. Niisugune soovitus puudub käimasoleva kampaania ideedest, sellele faktile aga annab seletuse taust: viimase kahekümne viie aasta jooksul toimunud muudatused suhtumises seksuaalsusesse.

Käesolevas peatükis tutvustatakse fakte, mis näitavad et see, kuidas seksuaalkäitumine on muutunud, on teravas vastuolus traditsioonilise kristliku õpetusega.

Viimase vaarandajandi jooksul on raskuspunkt ühiskonnas kaldunud üha enam seksuaalsuse ohjeldamiselt sallivuse suunas. Seksis nähakse ajaviidet ja naudinguallikat, pühendumist loomupäraste füüsiliste ja psühhosotsiaalsete vajaduste rahul-

damisele. Üha enam võtab maad seisukoht, et kui välditakse uue elu soovimatut sigitamist, suguakt ei ole pealesunnitud ega tee valu, siis võib oma seksuaalsust vähimagi ohuta praktiseerida.

Niisugust arusaama on tugevasti võimendanud massikommunikatsioon. Mõtted enesevalitsemisest, distsipliinist ja läbimõtlemisest seksuaalsuse sügavaima väljendusvahendi puhul ei ole inimeste teadvuses kanda kinnitanud. Seksuaalkasvatust, ükskõik mil viisil seda tehakse, on rõhutanud vabameelseid seisukohti ning kandnud hoolt selle eest, et noored õpiksid kasutama tõhusaid eostusvastaseid vahendeid. On tõsi, kui öeldakse, et inimest, kes ei taha seda mõtteviisi omaks võtta, peetakse erandlikuks.

Ristiusk on üle elanud eriti raske perioodi, sest tema häält tõlgendatakse hoiatamisena, ärakeelamisena ja seksuaalrõõmu lämmatajana. Arvatakse, et inimene saab olla ainult kas ohjeldamatu sugulise naudingu poolt või selle vastu. Seisukohad on jagunenud kahte selgepiirilisse vastasleeri - "vabameelsete" ja "kõlbluse valvurite" seisukohtadeks.

Käesoleva raamatu üheks ülesandeks on näidata, et säärasest must-valgest sundideest lähtumine

ei saa olla viljakas. See, mida ristiusk vajab, on seksuaalsuse tähenduse tingimusteta tunnustamine. Ühiskond aga peaks omalt poolt mõistma, et seksuaalsusel, nagu kõigil teistel inimese omadustel, on kindel eesmärk ja otstarve, ning et selle teostamine nõuab põhjalikku läbimõtlemist. Sellisele tasakaalustatud vaateviisile ei ole viimase kahekümne viie aasta jooksul ruumi antud. Immuunsuspuudulikkus pakub nüüd ühiskonnale võimaluse selle üle tõsiselt mõtteid vahetada.

Sündivuse reguleerimine

Sündivuse reguleerimine ulatub ajaloos tagasi kaugesse muinasaega. Medikamente ja lokaalseid meetodeid on eostumise vältimiseks laialdaselt rakendatud.

Enne rasedusvastaseid tablette, 1960-ndate aastate esimesel poolel, oli kõige tavalisemaks abinõuks rasestumise vastu naiste puhul seemnerakkude edasilikumist takistavad menetlused ning meestel katkestatud sugutihe ja kondoom.

Rasedusvastaste tablettide müügilaskmine kujutas endast revolutsioonilist sündmust, ning sellest saadik on need käibel. Eostumist takis-

tavate meetodite hulka on arvatud lisaks ka emakasisesed mehhaanilised vahendid ja steriliseerimine.

Rasestumisvastased tablettide kasutuselevõtt on vaheldunud koos neid puudutavate paljude teaduslike uurimuste tulemustega. Teatavatest hoiatatest andmetest hoolimata on see murrang täielikult muutnud meetodeid, mida naised kasutavad rasestumise vältimiseks. Nad ei sõltu enam meestest, vaid kaitsevad enast ise rasedaksjäämise eest.

Rääkides muudatustest seksuaalses käitumises ei ole võimalik üle hinnata vabameelsete vaadete ja turvaliste ettevaatusabinõude ühismõju. Pole kahtlust, et naised nõustuvad praegu suguaktiga kergemini kui varem. Õnnetuseks ei tähenda see kaugeltki, et seejuures kasutatakse alati eostumisvastaseid vahendeid. Võib isegi öelda, et viimase kahe aastakümne seksuaalse käitumise probleemiks on asjaolu, et sugulise aktiivsusega ei käi alati kaasas tarvilikud ettevaatusabinõud. Vastuolu tekib sellest, et nii tekkinud soovimatud rasedused lõpetatakse aborti abil. Kristlased näevad siin pahaendelist nõiarangi.

Sündivuse reguleerimiseks tarvilike vahendite kerge kättesaadavus on kaheldamatult tõstnud sugulist aktiivsust. Paljude arvates saab just siit alguse seksuaalakti ja soojätkamise teineteisest eraldumise põhituum. See on kutsunud suguelu puudutavates arusaamades esile põhjaliku muutuse. Varem suguühne hirmutas naisi, kuna sellega kaasnes võimalus rasestuda. See hirm on nüüd tunduvat väiksem, ning kindlapiirilised seksuaalset käitumist reguleerivad normid on kaotanud endise tähenduse. Nende asemele on astunud üheülbaline käitumismudel. On neid, kelle arvates suguakti ja soojätkamise teineteisest eraldumine kujuneb niivõrd hukatuslikuks, et eostumisvastaste vahendite kasutamisele tuleb teha lõpp, võttes tar-

vitusele kõikvõimalikud abinõud. Mõistagi ei ole niisugune eesmärk reaalne.

Tuleb pöörata tähelepanu faktile, et kuigi rasestumisvastased vahendid on tõstnud seksuaalset aktiivsust, ei reguleeri sugulist käitumist tegelikult nende vahendite kättesaadavus või puudumine, vaid pigem abieluelse ja -väliste suhetega kaasnevad sotsiaalsed, psühholoogilised ja moraalsed arusaamad. Efektivsete sündivust reguleerivate meetodite puudumine ei ole varasematelgi aegadel takistanud abieluväliste seksuaalsuhete sõlmimist.

Ainsa moraalse lahendina tuleb kõne alla inimeste veenmine, et nad kasutaksid sobivate tingimuste juures rasestumisvastaseid vahendeid. See tähendab, et tehakse endale selgeks, mil puhul suguakt peaks aset leidma.

Nagu edaspidi näeme, keelab katoliku kirik rasedusvastaste vahendite kasutamise ka abieluseliselt. Kellelegi ei ole saladus, et rohkearvuliste küsitluste järgi on rõhuv enamuse katoliiklasi selles küsimuses kirikuga eriarvamusel. See näitab, et kuigi praegu kasutatavatel rasestumisvastastel vahenditel on mitmeid puudusi, pakub nende olemasolu inimestele selge ja piisavalt väljaarenenud abinõu seksuaalseks eneseteostuseks. Ma ei näe mingeid võimalusi, et tulevikus sellisest eelisest võidaks loobuda, isegi kui käibe tulevad täiuslikumadki meetodid. See tähendab, et seksuaalset käitumist tuleks reguleerida, uurides intellektuaalsel tasandil selle sügavamat olemust. Seda vaatleme käesoleva raamatu hilisemates peatükkides.

Praegusel hetkel on piisavalt tõendeid, et eostumisvastaseid vahendeid kasutavad tihti nii abielus kui ka vallalised mehed ja naised. Ühe küsitluse andmetel kasutas neid 80-90% suguküpses eas abielunaisi ja 20% vallalisi naisi.

Abieluetsed suhted

Rasedusvastaste vahendite kasutamise kasv langeb kokku abieluetsed intiiisuhete arvu kasvamisega. Ühendriikides on uuesti analüüsitud Kinsey uurimusi ajavahemikust 1938-1963. Tulemused näitavad, et teismeliste noorte hulgas esines seksuaalseid kontakte 40 protsendil valgenahalistest meesüliõpilastest ja 35 protsendil valge nahavärviga naisüliõpilastest. Schofieldi 1960-ndate aastate esimese poole inglise üliõpilasi hõlmanud küsitlus andis samalaadse tulemuse. Teine küsitlus, mis korraldati umbkaudu 10 aastat hiljem, näitas seksuaalsuhteid 69% poistest ja 55% tütarlastest, mis tähendab seksuaalse aktiivsuse tunduvalt tõusutendentsi. Samasugust tõusu on täheldatud ka Ühendriikides ja Saksa Liitvabariigis.

Teise Inglismaal avaldatud uurimuse järgi küsiti eri vanuses vallalistelt naistelt, kas neil on olud intiiimkontakte. Suhtarv ulatus 11 protsendilt 16-aastaste osas 42 protsendini 23-24-aastaste juures. Sama küsitlus näitas, et nende naiste osakaal, kellel oli seksuaalseid kontakte enne abielu, moodustas 70-80%. 95% vallalistest naistest, kes olid 17-aasta vanuses seksuaalvahekorras, kasutasid eostumisvastaseid vahendeid. Lisaks fikseeris see küsitlus tõsiasi, et neli viiendikku alla kahekümneaastastest naistest pidasid seksuaalvahekordi lubatavaks. Pole kahtlust - abieluetsed intiiisuhete arv on viimase 25 aasta jooksul teismeliste hulgas märgatavalt tõusnud.

Kas seksuaalne aktiivsus tähendab juhusuhteid, st kas neid tuleb ette sageli ja erineva partneriga?

Mis puudutab inimeste arvamust, siis seksuaalkontaktidesse ei suhtuta kriitikavalt. Väga vähesed naised kiidavad heaks sagedased

abielueelsed ja juhuslikud intiimvahekorrad, või seksuaalkontaktid, mille eesmärgiks ei ole abielu. Kui pidada silmas abielueelsete intiimsuhete arvukust, siis on see üldiselt väike - kolmel viiendikul seksuaalseid kogemusi omavatest inimestest oli ainult üks partner ning pooled nende hulgast, kellel oli olnud intiimsuhe, kavatsesid oma partneriga abielluda.

Olemasolevad andmed näitavad, et abielueelset neitsilikust enam eriti ei hinnata, samuti mitte vastavat ristiisu põhimõtet. Seksuaalne käitumine ei tähenda siiski paljusid juhuslikke suhteid.

See järeldus ei kattu pildiga, mille annab massikommunikatsioon. Viimase järgi tähendab iga väljaspool kodu veedetud öhtu seksuaalset kontakti. Tegelikult see nii ei ole. Teabevahendid esindavad vaatenurka, mis ei kajasta tõelist olukorda. Nad annavad võimaluse kirjutada ja rääkida seksuaalsetest fantaasiatest, mis sageli on tegelikkuse täielik vastand.

Abort

Ma juba mainisin abortide arvu kasvu põhjustanud nõiaringi, mille puhul seksuaalne aktiivsus on tõusnud, kuid sobivaid eostumisvastaseid vahendeid ei kasutata.

Osa 1960-ndail aastail seksi ümber sündinud kärast oli nimelt kõne endisest vabama aborditegemise kaitseks. Vabama abortide poliitika poolehoidjad esitasid argumentidena segu ebaseaduslike abortidega seotud hirmuäratavatest tingimustest ning naiste õigusest ise oma keha üle otsustada. See vaateviis saavutas laialdase leviku ning viis välja ulatuslike seadusandlike aktideni; abordiseadused kõikjal lääne riikides muutusid märgatavalt vabameelsemaks.

1967. aastal võttis Inglismaa parlament vastu abordiseaduse. See

seadus lubab raseduse katkestamist, kui kaks registreeritud arsti langetavad heauskselt sellise otsuse. Niisugusel juhul leiab seadus, et raseduse jätkumine tähendaks selle katkestamisest suuremat riski, või et see ohustaks naise füüsilist või vaimset tervist või siis tema laste või perekonna tervislikku olukorda.

Eriti vaimset tervist puudutav paragrahv annab igale aborti soovivale naisele võimaluse seda ka saada. Iga naine, kes leiab, et rasedus on talle soovimatu või ebameeldiv, võib langeda depressiooni. See depressioon, kui sellega käib ühtlasi kaasas eluohtlik seisund, lubab tahtmise korral ükskõik missugusel arstil vastavale blanketile alla kirjutada. Abordi teeb günekoloog, kes peab seda vastuvõetavaks.

Muretus, millega tehakse aborte, peegeldub vastu raseduste katkestamise statistikast. Aastal 1969, varsti pärast seaduse jõustumist, tehti Inglismaal peaaegu 50 000 aborti. Aastal 1985 tehti neid juba 140 000. Neist 87 000 tehti vallalistele naistele, 37 000 abielunaistele ja ülejäänud 16 000 leskedele, lahutatutele või omaette elavatele naistele.

Pole vähimatki kahtlust, et abortide - nagu teistegi seksuaalsusse puutuvate nähtuste - puhul kerkivad üles arvukad vastuolud. Vaieldakse, kui pikalt kestnud raseduse järel tohib seda katkestada. Siin tulevad esile erinevad seisukohad. Ühed on kindlad, et elu algab viljastumisetkest. Teised usuvad, et loote juures peab aset leidma teatav arenemine, enne kui saab rääkida uuest inimesest.

Nii Aristoteles kui ka Thomas Aquinost pooldasid mõtet, et areng algab teatud hilineumisega. Thomas uskus, et loode ei ole valmis inimese hinge vastu võtma varem kui 40 päeva viljastumise järel meessoost loote puhul ja 80 päeva möödudes naissoost loote puhul. Sedalaadi

sügavad erinevused meeste ja naiste vahel olid olemas isegi sellise kõrge intellektuaalse tasemega mõtleja jaoks nagu seda oli Thomas Aquinost! Hoolimata tema arusaamast võttis rühm teolooge omaks seisukoha, et inimelu saab alguse umbkaudu 14 või 20 päeva pärast viljastamist. See aeg oli vajalik selguse saamiseks, kas tegemist pole kaksik- või kolmikrasedusega; selle järel muutub inimese ainukordus kindlaks ja püsivaks. Praktelistel põhjustel ei saa aborti nimetatud ajavahemikus teha.

Katoliku kiriku õpetuse järgi on abort alati ebaõige. Olen sellega täiesti nõus. Kuid moraal peab lähtuma inimesest, mitte bioloogiast. Bioloogia käsitleb viljastunud munarakku geneetilise materjalina, millel on võimalus kasvada ja areneda. Uus inimene, kes on loodud armastama, areneb edasi pärast munaraku kinnitumist, ning ta on pidevas armastusest kantud suhtes oma isa ja emaga. Sel põhjusel on inimelu puutumatu.

Inimelu peeti pühaks juba antiik-aegses Kreekas. Ehkki seda on mitmel viisil rünnatud, kuulub see põhimõtte lahutamatu ristiisu juurde. See on üks osa ristiisu nägemusest, mis peab pühaks Jumala näo järgi loodud, ja seega armastust väärivat elu.

Inglismaa kristlased, eriti katoliiklased, on algusest peale avaldanud protesti 1967. aasta abordiseaduse vastu. Mõistagi on ainult protestidest vähe abi. Kõige rohkem oleks tarvis, et rasestumisest hoidumise vahendid muudetaks kindlateks, ja leevendataks nii nende naiste muret, kes seisavad vastamisi ülejõukäivate isiklike probleemidega.

Osaline lahendus rasestumise ärahoidmiseks on see, et sugulisse läbikäimise astutakse vaid siis, kui suudetakse korralikult hoolitseda tekkida võiva uue elu eest. Ka kõige

parema tahtmise juures ei saa naised aga vältida aegajalt olukordi, mil uus elu tekitab probleeme. On tähtis, et kristlik osaduskond kaitseb elujätkumist mitte üksnes seadustega, vaid annab abi ka emadele.

Samal ajal kui moraaliteoloogid jätkavad vaidlusi, kas eriti raske seisundi puhul on raseduse katkestamine lubatud, jääb muutumatuks tõsiasi, et peamine osa abortidest tehakse terveid lapsi ootavaile hea tervise juures olevatele emadele, ning selle läbi tehakse pidevalt ülekohut sündimata inimesele. Moraalinormide ümberhindamise puhul peab ka tulevikus arvesse võtma muuhulgas praeguse abordiseaduse praktikat. Kahtlemata on abortide arvu kasv seotud seksuaalse sallivusega. Minu arvates peakski abortide suur arv äratama tänapäeva ühiskonnas sügavat pahameelt.

Abieluagene truudusetus

Iseloomustades muudatusi seksuaalses käitumises viimase veerandsaja aasta jooksul, käsitleme nüüd truudusetust abieludes.

Meile on teada, et judaistlik-kristlik traditsioon mõistab truudusetuse hukka. Johannese evangeelium pakub meile näite, kuidas Jeesus Kristus kohtles naist, kes oli tabatud abielurikkumiselt. Lugu on tuntud, kuid väärrib kordamist:

“Seal kirjatundjad ja variserid tõid tema juurde naise, kes oli tabatud abielurikkumiselt. Ja nad panid ta keskpaika seisma ning ütlesid temale: Õpetaja, see naine tabati abielurikkumiselt! Aga Mooses on käsuõpetuses käskinud meid niisugused kividega surnuks visata. Mis siis sina ütled?” Seda nad ütlesid teda kiusates, et neil oleks kaebamist tema peale. -

Jeesus kummardas ja kirjutas sõrmega maa peale. Kui nad siis küsides käisid temale peale, ajas ta

enese sirgu ning ütles neile: ‘Kes teie seast on patuta, see olgu esimene tema peale kivi viskama!’ Ja ta kummardas jälle ning kirjutas maa peale.

Kui nad seda kuulsid ja südame-tunnistus neid süüdistas, läksid nad välja üksteise järele, vanemad eesotsas. Ja Jeesus jäi sinna üksi ja naine, nagu ta seal seisis. Ent Jeesus ajas enese sirgu ega näinud kedagi muud kui naist; ja ta ütles naisele: ‘Naine, kus on need sinu süüdistajad? Ega keegi ole sind hukka mõistnud?’ Naine vastas: ‘Mitte keegi, Issand!’ Jeesus ütles: ‘Ega minagi sind hukka mõista; mine ja ära tee enam pattu!’” (Jh 8, 3-11)

Seda pilti esitatakse eeskujuks, missugune on kristlik suhtumine seksuaalmoraali rikkumisse. Ristiusu ülesanne on armastada, mitte kohut mõista. Sedalaadi täiuslik armastus võib seisukohti kardinaalselt muuta. Siit leiame suurepärase näite, kuidas meie peaksime kohtlema HI-viirusega nakatunud inimesi, eriti neid, kes põevad immuunsuspuudulikkust. Kuna tagajärjedel, mida inimese puutumatusetele tekitab seksuaalsuse haavamine, ei ole piire, siis tuleks alati juhinduda andestava armastuse põhimõttest. See on õnnistuseks raskesse seisundisse sattunud inimsuhetele.

Kuigi meie kaasajal suhtutakse abielu- ja seksuaalsetesse intiimsuhetesse sallivalt, vaadatakse abieluväliste suhetele siiski hoopis rangema pilguga. Kõik viimasel ajal tehtud uurimused näitavad, et truudust hinnatakse kõrgelt. Statistiliselt võime seda jälgida 40 aastat tagasi Kinsey poolt tehtud uurimuste põhjal. Need näitavad, et umbes 34 % abielumeestest ja 20 % abielunaisest pidasid abieluväliseid suhteid lubatavaks. Viimati Ühendriikides korraldatud küsitlused näitavad nende suhtarvude kasvamist pärast Kinsey uurimusi. Mõned küsitlused näitavad meeste truudusetuse suurenemist.

Abieluagene truudusetuse visa ja laialt levinud hukkamõistmine johtub asjaolust, et ühiskond tunnetab siin vägivaldset sekkumist kahe inimese armastusse. Intiimsuhte väljaspool abielu tähendab, et enast haavatuna ja kõrvaletõrjutuna tundev partner hüljatakse. Truudusetus murrab töötuse ja ühtekuuluvuse, ning kuna need on kinnistunud sügavale inimloomusesse, siis nende mahasalgamine äratav hirmu, viha ja kurvastust.

Abieluvälised suhted tulevad esile, kui kõne all on immuunsuspuudulikkuse tähendus. Nagu juba nägime, sisaldab homoseksuaalsus endas seksuaalsete ilmingute laia spektri eranditult homoseksuaalset kuni biseksuaalse inimeseni. Samuti on selgelt välja toodud, et abielumehed, kellel on biseksuaalsete kalduvusi, võivad olla seksuaalsetes suhtes homoseksuaalse partneriga. Sellisel juhul võib inimene saada nakkuse ning selle abikaasale edasi anda. Sedalaadi juhtumeid tuleb ette abielunõuandlate tegevuses. Üks abikaasadest, tavaliselt mees, on olnud suhetes homoseksuaaliga. Lisaks vapustusele, et inimene leiab oma mehe või naise olevat homoseksuaalse, tuleb tal karta nakatumist.

Kui abielurikkumine homoseksuaalse partneriga on harvaesinev, siis seksuaalne kontakt prostituudiga on tunduvalt tavalisem. Siinjuures on oluline lugejale meelde tuletada, et kuigi immuunsuspuudulikkuse kandumist naiselt mehele tuleb ette harvem, võib viirus esineda ka naise suguelundite eritistes.

Ehkki truudusetusel on tänapäeval oluline osakaal seksuaalses käitumises, on täiesti õige ka väide, et truudust peetakse endiselt tähtsaks.

Kuigi truudusetusel on oma osa immuunsuspuudulikkuse epidemioloogias, ei ole ta tõenäoliselt haiguse levimisel kõige tähtsamal kohal.

Purunenud abielud

Täpselt samuti nagu avaldati survet abordiseaduse muutmiseks, tehakse katseid ka abielulahutuse seaduse muutmiseks. Laialdased nõupidamised 60-datel aastatel saavutasid haripunkti paranduste näol Inglismaa abielulahutuseseaduses 1969. aastal. Selle seaduse järgi sai lahutustaotluse ainsaks motivatsiooniks "suhete püsiv purunemine":

"Abielulahutuse hageja ei saa pidada abielu kestvalt katkenuks enne, kui ta on esitanud kohtule tõendeid ühe või enama allpool loetletud asjaolu kohta:

- a) kostja on rikkunud abielu ja abielulahutuse hageja peab kooselu kostjaga väljakannatamatuks;
- b) kostja on käitunud sellisel viisil, et õiglustunde alusel ei peeta võimalikuks hageja kooselu kostjaga;
- c) kostja on lahkunud abielulahutuse hageja juurest ja elanud temast pidevalt lahus vähemalt kaks aastat enne abielulahutuse avaldust;
- d) abielu osapooled on elanud pidevalt eraldi vähemalt kaks aastat vahetult enne abielulahutuse avaldust ja kostja on lahutusega nõus;
- e) abielu osapooled on elanud pidevalt lahus vähemalt viis aastat enne abielulahutuse avaldust."

Enne 1984. aastat ei saanud esitada kohtule abielulahutuse avaldust 3 esimese abieluaasta jooksul, välja arvatud erandjuhtumid. 1984. aastal astus jõusse perekonnaseadus ning see keeld langes ära. Nüüd võib esitada abielulahutuse hagi pärast ühe aasta kestnud abielu.

Minu arvates on selge, et need muudatused Inglismaa seadusandluses ei kaitse mingil kombel perekonna püsijäämist. Kui tekib abielulahutuse oht, peaks abi tulema ühiskonnalt või vaimulikelt organisatsioonidelt.

1985. aastal lahutati Inglismaal ca 160 000 abielu, mis võrreldes 25 000 lahutusega 1961. aastal

tähendab suurenemist rohkem kui kuus korda. Igal aastal on abielulahutusprotsesside osalisteks umbkaudu pool miljonit meest, naist ja last. Iga viies alla 16-aasta vanune laps leiab ühel päeval end purunenud kodus, ning niisuguse tempo juures variseb kokku iga kolmas abielu.

Kuna ma ise paigutan perekonna kesksesse rolli ühiskonnas ja kristlikus mõtteviisis, olen jõudnud järeldusele, et abielude purunemise massiivne kasv on lääne ühiskonnas kõige raskem sotsiaalse ebaõigluse ilming (kuigi pean vajalikuks lisada, et abielupaarid üksi ei ole ainsad süüdlased selles ebaõigluses). Tagajärjed on laiaulatuslikud, ning lahutatud abikaasad kannatavad selle all rängalt.

Seejuures oli ja on minu suurim mure, et katoliku kirik muretseb rohkem teiste seksuaalsusesse puutuvate asjaolude üle, nagu näiteks sündivuse reguleerimine ja abordid, mitte aga niivõrd abielude purunemise pärast. Kuigi olen ka ise mures abortide pärast, arvan, et perekondade kokkuvarisemise laiaulatuslikkus on sellest olulisem. Minu arvates on abielulahutus halvim näide sellest, kuidas hävib kahe inimese armastus.

Immuunsuspuudulikkusele mõeldes võib abielu purunemist vaadelda ilminguna, et teineteisest võõrduvad abielupooled soovivad leida seksuaalset lohutust sageli rohkem kui ühe partneriga. Kuna viirus kandub ka heteroseksuaalsete kontaktide kaudu edasi, on olemas tõsine oht, et abielulahutusest saadud haavad suurendavad inimese vabade intiimsuhete määra.

Seksuaalsed vähemused

Lisaks eespool tutvustatud muutustele suguelusse suhtumisel võib kõ-

neallolnud ajalooperioodi ajal täheledata sallivuse suurenemist seksuaalsete vähemuste, eriti homoseksualistide suhtes, aga ka säärase seksuaalsete vajaduste osas, mida tavaliselt nimetatakse erandlikuks. Nende hulka kuuluvad fetichism, transvestism, sugupoole vahetamine ja sadomasohhism, mis esindavad maailma, mida varem kujutati vaid piiratud määral teatud laadi kirjanduses. Siia juurde võib arvata ka invaliidide seksuaalsed vajadused. Kõike seda on nüüd käsitletud kirjanduses ja teabevahendites. Ka on tehtud katseid lülitada need nähtused seksuaalkasvatuse programmi.

Kuigi ühiskond on suhtunud avatult nimetatud nähtusi puudutavasse informatsioonisse, ei ole see kaasa toonud sügavat mõistmist, kaas- ja kahjutunnet, välja arvatud üle 21 aasta vanad homoseksuaalid, kes tohivad nüüd seaduse järgi rahuldada oma seksuaalseid vajadusi eraelus.

Järeldus: möödunud veerandsajandi tähendus

Käesoleva peatüki lõpetuseks tahaksin rõhutada, et möödunud 25 aastat on andnud aega nende sotsiaalsete, psüühiliste ja moraalsete tundemärkide läbimõtleamiseks, mis puudutavad individuaalset suguelu ja selle tagajärgi. Lõppkokkuvõttes on suguelu tähendus selle aja jooksul kasvanud. Palju on tehtud, et kõrvaldada hirmu, keelde ja tabusid.

Praegu on raske veenda teismelisi noori vajaduses vältida abielueelseid intiimsuhteid. Vaevalt osutub võimalikuks saada mehed ja naised - olgu nad ükskõik mis eas - niikaugele, et nad mingisuguse mõistliku argumendi toel loobuksid eostusvastaste vahendite kasutamisest. See aga ei tähenda veel, et noored võtaksid kuulda mõistlikke soovitusi ja kasutaksid neid alati. See ei vasta kaugeltki tõele. Suguühet ilma pre-

servatiivita peetakse kergemeelseks. On raske leida kedagi, kes mõistaks hukka rasestumisvastaste vahendite kasutamise, välja arvatud väike katoliku kirikusse kuuluv minoriteet.

Abieluueelsete intiimkontaktidega seostub lihtne aborditegemise võimalus, kui tagajärjeks oli soovimatu rasedus. Kuigi aborti hankida on kerge, näitavad kogemused siiski, et see toob kaasa süütunde ja teisi negatiivseid tundeid ilminguid.

On olemas hulk naisi, kes suhtuvad reservatsioonidega aborti seadustamisse. Ainult äärmuslikud feministide rühmitused peavad õigeks täielikku abordivabadust. Ent ikkagi jääb faktiks, et tuhanded naised haaravad sellest kinni kui viimasest abinõust. Kätesaadavad uurimistulemused näitavad, et raseduse katkestamine ei põhjusta hiljem raskest süütunnet kaugeltki kõigil, kuid erandeid esineb.

Abieluuegne truudusetus jääb samalaadseks, nagu ta on alati olnud. Esinemissageduses ja heakskiitva suhtumise osas ei ole märgata erilist kasvutendentsi. Seda taunitakse endiselt, kuigi sallivus on mõnevõrra suurenenud.

Abielu kestus laseb nentida oluliste muutuste toimumist. Lääneriikide ühiskonda on tabanud abielulahutuste tulv, mis halvimal juhul puudutab iga teist perekonda.

Korrelatsioonis nende muutustega on tõusnud huvi seksuaalvähemuste ja invaliidide suguelu vastu. Mitte üheski neist valdkondadest ei ole seksuaalsus enam tabuteemaks.

Mis puutub enesedistsipliini, mida immuunsuspuudulikkus nõuab amoraalsuse asemele, siis tänapäevased arusaamad seksuaalsusest ei julgusta eriti suguelust hoiduma. Immuunsuspuudulikkuse leviku tõkestamiseks arendatav selgituskampaania ei soovita seda inimestele,

nii nagu ka võimalust põhjalikumalt läbi kaaluda.

Selle seisukoha puudumine peegeldab vaateviise, mis on mõjule pääsenud viimase veerandsaja aasta jooksul. Ei saa öelda, et sel perioodil oleks loodud kõik võimalused seksuaalseks vabaduseks, kuid kindlasti võib väita, et on soositud seksuaalset aktiivsust.

Ristiusu vaatevinklist on üldine liikumissuund rahutukstegev. Järgnevas peatükis näeme, et olukord on komplitseeritud. Seni olen vaadelnud nähtuse negatiivseid aspekte. Kuid täiesti olemas on ka positiivsed küljed, mis samuti vajavad käsitlemist.

4. SEKSUAALSUS VIIMASE KAHEKÜMNE VII AASTA JOOKSUL

Eelmises peatükis vaatlesime seksuaalrevolutsiooni negatiivseid tahke. Need, kes näevad selles kõiges kohutavat hävingut, on mobiliseerinud oma jõude.

Ent kõik ei ole sugugi eranditult halb, sest on suudetud korda saata ka palju head. Õigluse nimel peab tulemusi hindama nõnda, et tutvustataks ka asja positiivseid külgi. Kahekümne viie aasta jooksul toimunud nihkeid tuleb vaadelda selle taustal, et seksuaalsust peeti varem süütunnet põhjustavaks ja salajaseks asjaks. Vaid harva räägiti sellest kodus, koolis või ühiskonna algatusel. Kui suguelust mõnikord oligi juttu, siis oli see segatud häbelikkuse ja piinlikkustundega.

Arstina tuleb mul iga päev süveneda patsientide eluloolisesse tausta. Loengutega esinemine on andnud mulle suurepärase võimaluse ära

kuulata paljude inimesi kogemusi nii oma kodumaal kui ka väljaspool seda.

Need, kes jõudsid täiskasvanuikka enne sõda või kohe sõja järel, on kogenud omal nahal täielikku mahavaikimist, ärakeelamist või seksuaalsuse pidamist tabuteemaks. Katoliiklikud koolid panid suurt rõhku kõlbelsele kasvatusel ning ei käsitletud peaaegu üldse inimese seksuaalsust kui imelist ja ilusat omadust. Selle asemel et ülistada seksuaalsust kui Jumala väärtusliku kingitust, hoiti noori poisse ja tütarlapsi teadmatutes või ergutati neis süütunnet alastioleku, seksuaalse veetluse ja masturbatsiooni suhtes. Masturbatsioon ongi olnud paljude poiste silmis patu näidismudel.

Need sugupõlved ei suuda tänini anda ristiusule andeks tema negatiivset suhtumist, ning kirik poleks ka üritanudki oma vaateviisi korrigeerida, kui kitsarinnalisuse vastu mässu tõstev maailm ei oleks seda nõudnud.

Koolides on lihtne kritiseerida katoliku kirikut, selle piiratud vaateid, tsölibaadis elavaid preestreid ja orduõdesid. Kõige olulisem on, et keelud pole mitte ainult mõjunud hukutavalt suguelule, vaid on kahtlemata sundinud paljusid kirikust lahkuma, nagu võis näha kõnesoleval perioodil.

Mina ise olen tolle ajajärgu produkt, ning püüan jätkuvalt teha kõik mis minu võimuses, et kristlik mõtlemine hakkaks taas väärtustama Looja suurimat kingitust inimekonnale. Olen siira imestusega vaadanud ristiusu ajaloo, sest see on täis ükskõiksust mehe ja naise ühtekuuluvuse ning perekonna suhtes.

Ilma seksuaalse külgetõmbeta ei oleks maailm niisugune, nagu me teda praegu näeme. Kristlus ei ole osanud läheneda seksuaalsusele positiivsest küljest, ning see on üks tema suurimaid puudusi, eriti veel seetõttu, et Piibli tekstid pakuvad

tollest ainevallast küllaldaselt positiivseid mõtteid. Ei puudu ka viiteid, et Looja soovib meie tänu selle kingituse eest.

Viimaste aastakümnete lääne ühiskonna suurim saavutus seisnebki vahest just seksuaalsusest positiivselt rääkimises. Need, kes tunnevad hirmu seksuaalsuse ees, räägivad ründavalt tagasipöördumisest instinktide ohjeldamatu rahuldamise juurde. Need, kes ei mõista iseenda seksuaalsust, avaldavad alati vihast vastupanu. Seksuaalsus tähendab nende meelet järeleandmist oma tungidele ja asjatut jõukulu. Kahtlemata leidub igas ühiskonnas kaubandusliku pornograafiaga seotud kuritarvitusi - sugutungu ülesärritamist -, sest seksuaalsuse ja armastuse teineteisest lahutamine on loomuvastane, ehkki seda on ikka ja alati tehtud. See ei tohi siiski anda põhjust Looja ainukordse armuani halvustamiseks või selle väärtuse alandamiseks.

Viimase kahekümne viie aasta jooksul on tehtud ulatuslikke pingutusi, et inimesed õpiksid mõistma seksuaalsuse väärtust ja rikkusi. Selles osas on juba palju saavutatud.

Esmalt võib tõdeda, et seksuaalsus ei ole enam tabu. Sellest on nüüd võimalik rääkida ja kirjutada, ja see ei ole enam saladuskatte all peidus. See tulemus jääb püsima ning seda ei tohi enam käest lasta.

Viimased kakskümmend viis aastat tähendavad rohkem kui vaid uut seksuaalse vabaduse ajajärku. Ajaloolased viitavad varasematele vabameelsetele perioodidele, millele on surve ja eitava suhtumise tõttu järgnenud vastupidised ajad. Tahaksin uskuda, et viimase aja pingutuste hinnaga saavutatu jääks püsima.

Muutused ulatuvad koolidesse, ning seksuaalkasvatus on leidnud koha õppeprogrammides. Sääraseid pedagoogilisi taotlusi võib mui-

dugimõista kritiseerida. Sageli sisaldavad need üleliia bioloogilisi andmeid, ning armastuse osale inimsuhtes pööratakse vähe tähelepanu. See asjaolu vajab kohest parandamist.

Lisaks koolidele on ühiskond üritanud märkimisväärselt täiendada meeste ja naiste teadmisi suguelust. Mastersi ja Johnsoni Ameerikas algatud seksuaalteraapia on tunduvalt muutnud meie arusaamu praktilisest abist inimestele, kellel on seksuaalseid probleeme. Ajakirjad ja raamatud kubisevad nõuannetest. Meil on veel ees pikk tee, kuid esimesed sammud on tehtud hästi.

Töötades abielupaaridega, märkame, kui tähtis on lääne ühiskonnas suguelu roll inimestevaheliste sidemete alalhoidjana. Eriti naised ootavad, et mehed kohtleksid neid õmalt ja väljendaksid oma tundeid, ning kasvatus ees seisab suur ülesanne aidata poistel mõista, et seksuaalsus on rohkem kui füüsiline seiklus.

Ühiskond peab minema sõnaldelt üle tegudele. Lahing, mis peeti seksuaalsuse avalikkuse ette toomise nimel, on võidetud. See on viimaste aastakümnete suurim saavutus. Oleks tarvis astuda veel üks samm ja levitada arusaama, et suguelu on kiindumuse ja armastuse kombinatsioon. See peaks olema eriti tähtis ülesanne nüüd, kui esile on tulnud immuunsuspuudulikkuse probleem. Ristiusk peaks tõusma armastava seksuaalsuse eestvõitlejaks. Ta peaks reservatsioonideta tunnustama seksuaalsuse väärtust, ning muuhulgas nõudma, et selle õige koht on ainuüksi armastavas inimsuhtes.

Seksuaalrevolutsiooni käigus, mis on toonud endaga kaasa palju head, on esile kerkinud ka neid mehi ja naisi, kes tahavad seksuaalsuse lahutada armastusest. Olen lugenud nende arvamusi ning kohtunud

nendega. Nende meelet on seksuaalsusel iseseisev väärtus ning see ei ole mingil kombel seotud armastusega. Niisugune mõtteviis on sama väär kui varasem mahavaikimine.

Seetõttu sooviksin, et ristiusk kiidaks vastuvaidlematult heaks jõupingutused seksuaalsuse huvides, ning hakkaks kaitsma seisukohta, mille järgi inimlik armastus on seksuaalsusega tihedalt seotud. See vaateviis on tunnuslik käesolevale raamatule, kusjuures see annab vastuse mitte ainult käitumisele, vaid on oma olemuselt seotud ka kaitseabinõudega immuunsuspuudulikkuse vastu.

Immuunsuspuudulikkus pakub kristlusele ajaloolise võimaluse oma positsioonid uuesti üle vaadata ning astuda üles armastava seksuaalsuse eestkõnelejana. Seda on niigi liiga pikalt edasi lükatud, ning just nüüd on aeg oma seisukohad ümber hinnata. See tähendab, et kirikud peavad kutsuma oma liikmeid ja asjatundjaid rääkima seksuaalsest armastusest ning, jälgides valvsalt kõrvalekaldeid, kuulutama seda sõnumit kogu maailmale.

Teine viimastel aastakümnetel toimunud tähtis muudatus on, et kõneldes seksuaalsuse kasulikkusest, näeb ühiskond seda nüüd inimese kui terviku osana, varasema puhtbioloogilise seletusviisi asemel. Seda muudatust ei ole veel põhjalikumalt uuritud, kuid see on vaieldamatult olemas.

Tähtsaim muudatus on siiski laialdaselt käibele läinud sündivuse reguleerimine. Kasutan väljendit 'sündivuse reguleerimine', sest tahan rõhutada inimeste muutunud hoiakute sügavat tähendust ning pereliikmete arvu märgatavat vähenemist, sõltumata sellest, missuguseid abinõusid sel eesmärgil kasutati.

Katoliiklikus maailmas valmistab endiselt probleeme rasedusvastaste vahendite moraalsuse küsi-

mus. Asja tuum on ometi kusagil mujal. Nii majanduslik heaolu, meditsiini võimalused osutada abi raseduse algstaadiumis ja tagada lapse õnnelik ilmaletulek, kui ka arenenud psühholoogia suutsid mitte ainult veenda vanemaid vähendama perekonna suurust, vaid ka hoolitsemata laste eest terviklikult ja tasakaalukalt. Ennustamine pole kunagi ohutu, ent kui ka ülejäänud maailm jõuab sama kaugele ning perekondade suurus väheneb kõikjal üle maakera, siis langeb raskuspunkt asjakohase sotsiaalse, kognitiivse, emotsionaalse ja vaimse kasvatusena peale.

Võib öelda, et kui kogu maailmas saavutatakse soovitud perekonnaliikmete arvuline koosseis, siis tähendab 99 protsenti abielu seksuaalsest küljest teadlikult ja vabatahtlikult midagi muud, mitte aga soojätkamist. Siiani rajanes ühiskonna ja ristiusu mõtteviisi bioloogiale ja soojätkamisele. Siit edasi peame mõistma, et kahe inimese kooselu puhul peab seksuaalsuse põhitähendus olema armastuses.

Ristiusk ei ole seni veel tõsiselt juurelnud nende tagajärgede üle, ning seega ei suuda veel tänapäeva seksuaalelu lahti mõtestada. Suhtumises rasedusvastastesse vahenditesse kaitseb katoliku kirik endiselt oma viimast kantsi, et vältida toimunud muudatuste tagajärgi, kuid tema enda liikmedki on juba hakanud neid vahendeid aktsepteerima. Igaüks peab tõdema, et seisame keset laiahaardelist revolutsiooni, ning selle tagajärgede üle tuleb mõtteid vahetada.

Muudatuste ulatus saab nähtavaks, kui tutvume möödunud aegade seksuaalmoraali alustega. Suur osa meie seksuaaleetikast tugines bioloogiale. Keskaja teoloogid uskusid, et soojätkamine on seksuaalsuse sügavaim eesmärk, otstarve ja põhi-olemus, ning et selle põhi-olemuse osas on inimesed samased loomariigiga. Nii võeti seksuaalmoraali

aluseks üksnes inimese bioloogilise soojätkamise mõõde. See tähendab, et suguuhe oleks moraalne vaid juhul, kui seemnevedelik pääseb tuppe.

Loodusseadusele põhineva mõtteviisi tulemusena jagatakse seksuaalsed patud kahte alaliiki. Kui seemnevedelik ei pääse tuppe, siis on see patt looduse vastu: niisuguseks peetakse masturbatsiooni, anaalset ühet, oraalset ühet, naise suguelundite hõõrumise teel saadud orgasmi, eostusvastaste vahendite kasutamist ning harvaesinevana ka suguuhet loomaga. Teisalt on patte, millede puhul austatakse küll bioloogilist külge, kuid unustatakse inimlikud asjaolud: hoorus, abielurikkumine, vägistamine ja intsest (verepilastus). Traditsiooniline teoloogia mõtleb isegi neis olukordades paljunemisele, sest suguaht on võimalik, kuid järeלטuljal puudusid vanemad, kes tema eest hoolitseks. Paljunemisel on bioloogilise kateooriana olnud tähtis roll seksuaalmoraalis.

Seksuaalakt ja paljunemine on tihedalt ühte põimunud ning moodustanud ühtekokku moraalikäsituse juba nii kaua, et saan praegugi kirju, mis väljendavad hämmastust minu hulljulguse üle taoliste probleemide lahkamisel, panemata tähele, et lääne ühiskonnal on too arenguetapp juba seljataga. Juhul kui moraalikäsitlus ei arvesta seda muutust, ei vaevu varsti enam keegi kuulama eilse päeva sõnumit.

Õigluse nimel tuleb märkida, et mõningad katoliku kiriku teoloogid on seda mõistnud, kuid kirik tervikuna mitte. Lahkarvamused, mis puudutavad rasedusvastaseid vahendeid, annavad tunnistust sügavatest lahkuminekutest inimese seksuaalsuse väärtustamisel.

See, kui moraalile otsitakse põhialuseid inimese ja looma sarnasusest, toetudes bioloogilistele kokkulangevustele, on üdini väär juba seetõttu, et inimolendid seisavad

alati loomariigist kõrgemal ning neid tuleb ka säärestena mõista. Pealegi ei tohi unustada tööka, et mehe ja naise vaheline seksuaalsus tähendab kahe inimese kooselu, ning seda saab hinnata ainult inimliku mõõdupuu järgi. Arusaam seksuaalsusest kui sperma viimisest tuppe on hindamiskriteeriumina toores ja täiesti ebapiisav. Seetõttu pole mingi ime, et ristiusk on ärevil ja peab aru, kuidas juhtida noori tänapäeva ühiskonnas.

Raskuspunkti nihkumine paljunemise aspektist mööda tähendab, et suguaht võib näha rõõmu ja naudingu allikat, ning nauding seisab inimarmastuse teenistuses. Igaüks, kes on huvitatud ehedast seksuaalsusest, esitab endale mureliku küsimuse: mis saab siis, kui rasedusvastaste vahendite tulemusena kaotab soojätkamine tähtsuse? Kas ei vii see alternatiivini, kus pannakse üleliia suurt rõhku orgasmist põhjustatud naudingule? See omakorda tähendaks, et bioloogiast tekib uutmoodi arusaam. Kui moraal ei põhjendu enam seemnevedeliku tuppe viimisele, hakatakse selle asemel loendama orgasme. Taoline hedonistlik arusaam jätab kõrvale seksuaalvahekorra inimliku külje. Naudingute otsimine on niisama piiratud eesmärk nagu bioloogia, mille haardest oleme pääsemas.

Kokkuvõtteks võib nentida, et viimased veerandsada aastat on vabanenud seksuaalsuse salastevast mahavaikimisest ja bioloogial põhinevast, aastasadu valitsenud moraalikäsitusest. Need on olulised saavutused, mis nõuavad täiesti uut vaateviisi.

Toimetaja märkus: tuletan veelkord meelde, et Dominiani artiklid ei esinda katoliku kiriku ametlikke seisukohti; lugemist ja järelemõttlemist väärivad nad aga sellegipoolest.

Lihtsalt üks inimlik lugu

Eesti katoliiklased nõukogude okupatsiooni ajal

Jutustab Milvi Grossmann

Toimetajalt. Seitsmekümne-
datel aastatel katoliku kirikus-
se tulnud noortest eestlastest
mäletavad veel paljud **Alek-
sander Grossmanni**, väga
värvikat isiksust.

Temast on "Kiriku Elus" juba
varem põgusalt juttu olnud -
intervjuus ta vennaga. See-
kord anname sõna Aleksi abi-
kaasale, ning avame sellega
meie lehe mälestusterubriigis
uue teemaringi - katoliiklaste
elu nõukogude okupatsiooni
ajal. On ju rõhuv enamus
meie praegustest noortest
katoliiklastest liitunud kirikusse
viimase viie-kuue aasta jook-
sul, nii et too aeg on nende
jaoks sama tundmatu ja kau-
ge kui Eesti esimene iseseis-
vusaeg. Ka vajab see ajastu,
eriti 50., 60. ja 70.-dad aastad,
kindlasti juba praegu doku-
menteerimist, et tulevastel
eesti katoliiklastel oleks, mille
külge oma juuri kinnitada.

Kuna tundsin Grossmanni
ka isiklikult, ning olen isegi 70.-
tel aastatel Tallinna kogudu-
sega liitunud, siis andestab lu-
geja loodetavasti suuremeel-
selt mõned härdad ääremär-
kused, mis allpool ette tulevad.

Minu ema Karin Tosk oli kahe po-
jaga - üks kolmeteistkümne- ja teine
kümneaastane - juba kümme aastat
lesk olnud, kui ta ühe mehega ku-
rameerima hakkas. Mees lubas ta
naiseks võtta, aga oli petis, ja kui

mina olin juba "hakkama pandud",
hüppas tema alt ära. Tema nime
jätan ma siinkohal ütlemata, sest ta
tegi mu emale väga palju haiget.

Ma sündisin 1930. aastal, ja
mu ema oli täiesti meelegaheitel. Mina

olin veel rinnalaps, kui ema leiti kalmistult oma mehe haua end üles poomas. Üles tal end puua ei lastud, aga pärast seda jäi ta segaseks. Mina olin olnud seal tema kõrval maas.

Siis viidi mind Nõmme rinnalaste kodusse, kus ma olin kaks või kolm aastat, ning seejärel Vaivara lastekodusse. Seal olid hästi usklikud öed, kes rääkisid lastele, et kui te olete head lapsed, siis inglid viivad teid taevasse, aga kui olete pahad, siis vanapagan viib teid ära. Mina kartsin hirmsasti, et vanapagan tuleb mind viima, sest ma vahest jonnisin ja tundsin et ma alati ei olnud hea laps. Tihti ma ei saanud öösiti magada, sest ma katsin ton-te, ja lisaks sellele - nii kui valgus ära läks, ilmusid kohe lutikad välja. Lõpuks läksin abi otsides ühte teise tuppä, pugesis mingisse voodisse ja magasin seal. Hakkasingi seal toas magamas käima ja lõpuks harjusid kõik nii, et kasvataja mind ära ei ajanudki, sest ma ütlesin talle, et ma ei saa oma voodis magada.

Vaivaras on mägine maa, ja iga kord kui me mägedel jooksime, vaatasin ma ikka taevasse ja uskusin, et minu ema on kah seal. Ühel päeval, kui me parajasti tooreid hapukapsaid söime (see on minu lemmiktoit), tuli kasvataja ja ütles, et täna saavad kaks last omale isa ja ema. Sõna "isa" ei öelnud mulle midagi, aga "ema" peale läksid kõrvad kikki. Kasvataja võttis mul natist kinni ja pesi mu silmad puhtaks - ja sa tead, mis ta mulle selga pani?! Ta pani mulle selga roosa kleidi. Mulle see nii öudsalt meeldis ja ma olin oma teada niivõrd ilus, et pidasin end juba ingliseks. Kasuvanemad hoidsid selle kleidi alles - see oli lihtne puuvillane kleidike.

Siis rivistati lastekodu kõik 200 last üles. Kaupmeestest abielupaar, kes minu välja valis, oli hiljuti kaotanud oma seitsmeaastase tütre, ja arst ütles neile, et lapsi nad ise rohkem ei saa. Keegi andis neile nõu

võtta lastekodust laps. Nad seadsid tingimuse, et võtavad ainult niisuguse, kellel mitte kedagi ei ole - muidu ilmuvad veel päris vanemad välja ja hakkavad tagasi nõudma.

Mind poleks küll mingil juhul valitud, aga minul läks seal seistes äkki süda kole haledaks. Nii head kapsad olid ja nii ilus kleit, ja äkki mingid võõrad inimesed käivad ringi ja ei olegi minu ema ... ühesõnaga: pistsin suure häälega nutma. Ema pidi ju ülevalt tulema ja temal pidid tiivad seljas olema. Aga kuna nende inimeste tütar oli hiljuti surnud, siis kui nad seda minu nuttu kuulsid, mõjus see neile nii, et nad hakkasid mulle tähelepanu pöörama - muidu valitakse ikka loksikid pea ja näojoonte järele, kes niisugust kribu, nagu mina siis olin, oleks ikka tahtnud.

Siis tuli mu tulevane kasuema minu juurde ja küsis: "Laps, miks sa nutad?" Ma vastasin talle, et iga päev palun Taevaisa, aga miks ta siis ei anna mulle ema tagasi. Kasuema ütles, et mina olegi su ema, kas sa ei taha mulle lapseks tulla. Selle peale deklareerisin mina, et sina küll minu ema ei ole. Ta vist solvus natuke ja küsis, et miks ma siis teda ei taha. Mina küsisin seepeale, et kus on su tiivad, kui sa juba kord ema oled. Siis nad tabasid ära, milles on küsimus.

Mu tulevane kasuisa oli ostnud shokolaadikommi, aga mina ei teadnud, mis see on. Ta pakkus mulle koti seest: laps, söö kommi. Oli teine küll hästi ilusa paberi sees, aga shokolaad hakkab ju sulama. Kui ma seda tükk aega olin käes hoidnud, ütles tema, et võta see nüüd paberist välja ja pane suhu, see on magus. Ma tegin paberi lahti, ja tead mida ma seal sees nägin - sitatükki. Ma olin nii solvunud, et panevad sitta ilusa paberi sisse ja siis pakuvad mulle - viskasin selle kohe maha. Siis kasuisa ütles, et see pole hoopiski see mida sa mõtled, et see kõl bab tõesti süüa, ja ta näitas mulle kommisöömise kunsti ise

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

PAAVST NIMETAS MÄRTRIKS maffia poolt mõrvatud preestri, Giuseppe Diana. 36-aastane valmullik lasti maha Napoli lähedal oma kiriku käärkambriks, kui ta parajasti valmistus pidama missat. Ta oli üks seltsmest Caserta piirkonna preestrist, kes kirjutas alla detsembris 1991 ilmunud avalikule kirjale "Armastusest oma rahva vastu ei saa ma vaikida", mis kutsus inimesi üles murdma vaikimise müüri, mis kaitseb Camorrat - Napoli versiooni itaalia maffiast. 3 päeva enne tapmist andis isa Giuseppe kohtus tunnistusi Camorra vastu.

Paavst nimetas teda oma kõnes "ühets kiriku märtritest" ning võrdles eelmise aasta septembri mõrvatud siitsillia preestri Giuseppe Puglisisga, kes oli samuti tuntud teravate maffiavastaste väljastumiste poolest.

JUBA KOLMAS HOLLANDI piiskop on otsustanud ise ajutiselt peatada oma töö ülemkarjasena. 58-aastane, 1983. a. ametisse pühitsetud Haarlemi piiskop Hendrik Bomers järgis oma Roermondi ja Rotterdami kolleegide eeskujul. Kirjas kogudustele ütleb ta, et "paneb ise enda aastaks või kaheks reservi" ning annab käest ära mõned funktsioonid, nagu näiteks preestrite määramise kohtade ja liturgia.

Seda otsust tehes võttis piiskop kuulda "tarkade meeste komiteed", kelle ta ise eelmisel aastal

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

□ Aleks
ja Milvi.
Noored ja
õnnelikud.

ette. Kui ma siis aru sain milles on asi, oli tegemist minu tagasi hoidmisega, et ma ennast haigeks ei sööks.

Vaivarast sõitsime Narva, kus mind viidi ühte uhkesse poodi ja osteti mulle pealaest jalatallani uued riided selga, ja muuseas veel lakk-kingad. Nii kui ma paar sammu tegin, pühkisid jälle kingi, sest nii läikiva asja peal ei tohi ju tolmutükki olla. Teine asi, mida ma kartsin, olid rongid. Panin plagama, kui vedur hakkas auru pahvima, nii et kasu-osal oli tükki tegu et mind kätte saada. Olin siis näidanud sõrmega veduri peale ja öelnud, et see pidi vanapagan olema.

Aasta hiljem mind ristiti ümber. Uued vanemad panid mulle uue nime Milvi, sest ma olin riigi poolt ristitud ja saanud nimeks Leida. Muuseas, mingit pidi oli vaeslapsele ristivanemaks tulemine auasi, nii oli minu ristivanemateks kaupmeheperekond Õunapuu Narvast (*väga tõenäoliselt minu sugulased, ka minu isa oli Narvast pärit - toim.*).

Kasvasin üles kasuvanemate juures. Hoolimata sellest, mida arstid olid öelnud, sündis mulle siiski

mõned aastad hiljem õekene. Olin seitsmeaastane, kaks aastat seal peres olnud, kui Ilme sündis. Ärasurnud lapse nimi oli olnud Pilvi - Ilme ei käinud kordagi tema haua, mina aga üpris tihti, juba väiksest peast.

Peale venelaste tulekut, kui mu vanemad olid Stalini vangis, jäi alaealine õde minu hooldada. Elasin Tapa linnas, ja kooli 11. klassist pidin ära tulema. Tööle mind seal ka ei võetud, isegi koristaja kohale mitte. Lõpuks viis naabritädi mind Tallinna Raudtee revidendi-finantsosakonda. Ankeeti - Stalini ajal olid nihukesed suured nelja poolega lehed - soovitas ta mul vanemate kohta kirjutada, et ma ei tea, mis neist on saanud. Nii mind tööle võetigi, sest Tallinnas mind keegi ei tundnud. Tapa oli aga nii väike linn, et seal oli võimatu midagi varjata: Niinepuu oli mu neiupõlvenimi ja selle järgi oli kõigil selge, milliste vanemate laps. Tol ajal ju kõik kartsid, sest keegi kolmas võis sinu peale kaevata, et sina kellegi "rahva-vaenlase" peale ei kaevanud.

Igal õhtul sõitsin Tallinnast tagasi Tapale. Oma kodu mul seal ei olnud, aga üks vanatädi andis mulle

võimaluse nende juures ööbida. Voodikoht oli, muud polnud. Õde läks õppima Rakverre ja sai koha pedagoogilise kooli ühiselamus.

Minu kasuema oli tõeline kulatükk; ta suri minu juures peale seda, kui Stalini vanglast koju lasti. Isa toodi vangist haiglasse operatsioonile ja ta suri seal. Mõlemad on maetud Tapale.

Oma tulevase abikaasa Aleksander Grossmanniga tutvusin ma 1950. aastal. Siis oli ta just sõjaväest tulnud ja töötas, nii nagu minagi, raudteel revidendi ehk piletikontrollina. Tema oli Tallinna grupis ja mina olin Tapa grupis. Ma olin temast aasta kauem tööolnud.

Kord kuus olid siis niinimetatud "ablaava" (*v.k. 'haarangu'*) päevad, siis moodustasid nii Tapa, Tallinna kui Rakvere revidendid kontrolligrupi. Nende ablaavade ajal saingi Aleksiga tuttavaks. Raudtee keel oli teadagi missugune - sarvilised ees ja taga. Häbi ütelda, aga eks hakkas minulegi külge. Reisijatega tekkis sageli tülisid. Ükskord tegi Aleks mulle märkuse. Issand, kuidas mul oli häbi, pidin maa alla vajuma. Esi-

teks oli ta minust viis aastat vanem ja viisakas, alati nii viisakas.

Ablaava päevade keskpaiku oli jõudeaeg, siis tõi Aleks mulle võileiba. Ta elas Rahumäel, kus tal oli piisike kuueruutmeetrine tuba ühe pererahva juures. Tema võileivad olid alati nii korralikult tehtud ja nii maitsvad ja minu kõht oli alati nii tühi. Balti jaamas, mäletan, oli üks söökla, sealst löid toidulõhnad alati ninna. Lugesin siis taskus oma penne, kas ma saan pool taldrikutäit suppi osta, aga ei, ei saanud, nii vaene olin. Ema ja isa olid ju Narvas vangis, neile oli vaja pakki viia, õde oli vaja kasvatada, aga ma ise olin ka noor ja tahtsin süüa. Kui kuskilt toidu lõhnad tulid, siis oli sülg suus ja niisugune tunne oli, et oled seest õõnes. Õeldakse, et armastus käib kõhu kaudu, ja nii ta vist meilgi alguse sai.

Iga kord kui ma Tallinna sõitsin, tuli Aleks mulle vastu, nii et lõpuks hakkasid teised ka tähele panema: Milvi, vaata, see Grossmann vahib sind, mis sa ikka ootad. Mina tundsin end tema kõrval nii maakana, ja pealegi oli tema kahekümne seitsme aastane, mina aga kakskümmend kaks. Siis ma mõtlesin, et on üks vana mees, mis asja ta mind vahib ja tuleb veel võilevadega vastu. Viis aastat, see pole ju tegelikult mingi vahe, aga tol ajal tundus ta mulle täitsa onuna.

Enne kui me paari läksime, rääkis Aleks mulle, et tema on katoliku usku. Ma olin ise enne kiriku pühapäevakoolis käinud, mäletan, et see oli väga huvitav, ja ma ütlen miks seal näidati pilte. Nüüd aga rääkis Aleks mulle, mis see katoliku usk on. Teadsin sellest õige vähe, ega olnud mul aimugi, et niisugune asi Eestimaal olemas on - minu arust oli see kuskil Itaalias ja seal kandis. Preestri juures käisime ka, tol ajal oli juba isa Krumpans. Mina läksin siis ka katoliku usku, sest ma ei kujuta ette niisugust abielu, kus ollakse eri us-

ku - kuhu lapsed siis lähevad?

1952. aasta sügisel me abiellusime. Aleks tuli mulle ühel päeval Tapale kosja, tal oli suur stritsel kaasas. Vanatädi, kelle juures ma elasin, pani omaltpoolt pudeli veini lauale. Koos me enne ei elanud kui abielu sai sõlmitud. See oli kah nii, et tulin hommikul rongiga Tallinnasse ja tema tuli mulle vastu. Olin kole uhke: ta oli võtnud autu, millega me siis sõitsime Nõmmele registreerima ja sealst kohe kirikusse. See autuga sõitmine oli maaplikale suur elamus. Registreerimispaigast seal Nõmmel on mulle meelde jäänud ainult suur Stalini pilt. Kirikus ootasid Aleksi isa ja ema ning minu õde. Rohkem meie poolt pulmalisi ei olnud. Kirikus oli veel tädi Anna, keda hüüti Annushkaks, tema pistis mulle pisikesed valged lilled pihku. Laulatus oli pühapäeval pärast jumalateenistust, esimesel novembril, kõigi pühakute pühal. Aleksi vanemad olid Narvast pärit ja tal oli veel kolm venda, neist kaks on ka juba surnud (*vt. intervjuu Aleksandri venna Anton Grossmanniga "KE" nr 5/1992 -toim.*).

Alguses elasime selles Aleks kuueruutmeetrises toas. Mäletan, kord tassis Aleks kirikust laelühtrid koju, võttis koost lahti, puhastas ära, pani jälle kokku tagasi ja pani elektriküünlad külge. Enne seda ei olnud meie kirikus laetuled elektriga. Kui kunagi hiljem poola ehitajad laelühtrid ära puhastasid, kiideti neid kantslist taevani, aga Aleksit ei tänanud tol ajal keegi ...

Vollit, see tähendab Voldemar Ugorenkot, ja Vova Entsmanni sain tundma Aleks kaudu. Vova oli hästi tark mees, tema rääkis alati nii, et meie kuulasime suud lahti. Ta oskas mitmeid keeli ja oli palju raamatuid lugenud. Vova, kelle tervis ei olnud kõige parem, ütles meile, et kui tema ära sureb ja kui on igavene elu, siis tema annab meile teada. Kui ta ära suri, siis me kõik ootasime, aga

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

kokku kutsus, et püüda süvenevale kriisile lahendust leida. Olukord tema piiskopkonnas oli muutunud äärmiselt raskeks, kuni selleni välja, et ta oli sunnitud tagasi võtma suurema osa oma otsustest. Piiskopkonna 251-st preestrist 170 moodustasid ühingu, millega liitusid peaaegu kõik 66 ilmik-pastoraaltöötajad. Nad väljendasid oma "häbi selle viisi pärast, kuidas piiskop Bomers on viimase 10 aasta jooksul oma alluvaid frustrerinud ja neilt igasuguse julguse ära võtnud."

Ühisrindede moodustanud preestrid kohtusid mai lõpul paavstlikununtsiuse, ülempiiskop Henri Lemaître'iga ning seletasid talle, et olukord on muutunud väljakannatamatuks. Katoliku kirikus kehtiva süsteemi kohaselt on nuntsius see, kes kohalike piiskoppidega tekinud probleemid lahendada peab.

Hollandi piiskoppide konverentsi esimees, kardinal Simonis, nimetas piiskopi lahkumisotsust "antud olukorras mõistlikuks."

"BAMBINO GESÙ", UMBES 60 cm kõrgune juveellidega kaetud Jeesuslast esitav puukuju varastati Rooma püha Maarja kiriku kõrvalkabelist. XV sajandil valmistatud kuju oli roomlaste poolt väga armastatud ja sel usuti olevat imettegev vägi. Kiriku peremehed frantsiskaanid panid ta tihti esile halgete ja surevate - eriti laste - lohutuseks.

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

ma ei tea, et ta oleks mulle või Aleksile või kellegi midagi ilmutanud.

Kui preester Werling vangist tagasi tuli, käis ta ka meil külas, kaks korda. Mina tema jutust aru ei saanud, sest vangist tulles rääkis ta mingit täielikku saksa-eesti-vene segakeelt. Aleks sai temast ikka aru. Kord tõi Werling meile ühe kirjutusmasina, andis Aleksile midagi kirjutada meie kiriku seinalehte. Kui Werling suri, kirjutasime Tartu õdedele, et mis masinaga teha. Siis tulid kaks noormeest, vist sealt Tartust, ja need viisid kirjutusmasina minema. Pidasime ühendust ka õdede ja Tartu preester Pavlovskisega. Kui meie vanemale pojale ragul kaga silma lasti, saime ta õdede kaudu Tartu haiglasse.

Elu läks meil üldiselt väga hästi, me saime kaks last. Pärast raudteed töötasin kolmkümmend viis aastat Trammi ja Trollibussi trustis. Aleks tuli ka raudteelt trammide ja trollide peale üle, hiljem oli ta veel TPI-s varustaja ja lõpuks kaks aastat enne surma kanseleirott haridusministeeriumis. Sinna võeti ta sellepärast, et tal eesti keelele lisaks ka vene keel perfektselt suus oli. Seal oli ta paberite järgi vaneminsener.

Aleks oli alati tahtnud, et noored tuleksid meie kirikusse. Kirik - see oli tema teine elu. Oma lapsi tassisime kogu aeg sinna. Aleks oli väheke nõrdinud, et preester Krumpan ei olnud väga suur suhtleja, aga üks keelebarjäär kah seganud.

Preester andis meile vahel oma tehtud hapukurki - need olid pisikesed ja väga hästi tehtud. Kui me kodus seda kurki sõime, siis ütlesime lastele ikka, et onu preestri kurgid. Ükskord - mu laps oli siis kolmeaastane - jäi kirikus äkki vaikseks, ja siis hüüdis tema täiel häälel: "Pleestlionu, tahan seda haput kulki!" Krumpan oli selline tore pehme inimene, aga üks pehmetel inimestel ole ka ikka raske, neid kasutakse tihti ära.

Hiljem kui seitsmekümnendatel aastatel hakkasid kirikusse noored eestlased tulema, siis Aleks leidis nendega kohe hea kontakti.

Üks, kes noortest meelde on jäänud, oli Peeter Bendik, ukrainlane, kes õppis Tallinna Konservatooriumis viiulit, ja oli samal ajal hirmus aktiivne katoliiklane. Tema oli Aleksiga kogu aeg ninapidi koos, nagu oleks ta mu mehe koer. Nüüd on ta abielus ja uniaadi preester, eks tal oli kutsumus ja sealt ka aktiivsus. Tema sai eestlastele hoo sisse.

Bendiku mahitusel hakkas Eestis käima üks Ukrainas töötav ladina riituse preester, isa Bernard, kes oli küll üsna kummipäine mees - ta armastas hirmsasti Jumalat tõestada ja rääkis kõikvõimalikke lugusid sellest, kuidas Jumal kellelegi meie kaasaegsele inimesele ilmunud ja oma sõna palunud edasi öelda. Isa Bernard luges siis poola keeles ette ja siis tõlkis loetu vene keelde, luges jälle ette ja jälle tõlkis. Poolakeelsed osad läksid aga üha pikemaks ja tõlge jäi aina lühemaks. Lõpuks luges ta eestlastele sulaselges poola keeles ette ega üritanudki tõlkida, arvates ilmselt, et küllap on eestlased tema eelneva tõlkimise peale poola keele ära õppinud. Kõik istusid ja olid vihased. Ka Aleks kuulnud punane kael paisus aegamisi, kuni üks noor eestlane välja ei kannata-

nud ja käratas isa Bernardile, et see on kõik soust, mis ta suust välja ajab. Lugemisel oli seega lõpp peal; edasi esitati Ukraina misjonäri küsimus kristliku abielu kohta, ja kui tema vastuseks segast juttu ajas, pöörutas mu kahurist abikaasa rusikaga vastu lauda ja käratas, et siis tõmbame kogu Nõukogude Liidule risti peale ja ütleme, et see on üks suur katoliku kirik.

Kord käisime Bendikul Ukrainas, Karpaatides külas. Ühel põrandalusel uniaadi preestril oli seal sünnipäev, ja siis kogunesid tema juurde 15 või 16 inimest, meie nende hulgas, aga ülejäänud olid kõik noored. Ööbisime talus ja palvetasime ühiselt. Mul tuli juba niisugune tunne, et nüüd võib vabalt Meie Isast rääkida. Istusime väljas pinkide peal, meid koheldi nagu aukülalisi.

Ühel päeval hakkas koledasti vihma sadama, ja korraga tulid sisse seitse-kaheksa meest, punased linnid käe ümber: "Mis kogunemine see siin on, kes te olete?" Peeter organiseeris seda kõike ja tema püüdis välja keerutada - ta jõudis kõiki hoiatada, et igauks ütleks vale nime. Meie Aleksiga ei kartnud midagi, sest me polnud ju midagi teinud. Bendik rääkis siis, et nad tulivad siia kõik vihmavarju. Aga Aleksil hakkas kael punaseks minema,

et mis see siis olgu, minul on puhkus ja miks mina ei või mööda Ukrainat rännata ja siin talus noorte inimestega koos olla. Peeter ütles, et sa ei tunne meie olukorda ja ole parem vagusi. Siis kõik ütlesime valed nimed. Need mehed leidsid üles vana perenaise palveraamatu ja rebisid selle puruks. Ütlesid, et hommikuks olgu õhk puhas. Aleks ei pidanud vastu ja hakkas protesteerima, et niisugust määrust ei olevat, et inimesel ei tohi palveraamatut olla. Kõik läks siiski õnnelikult.

Mõtlesime, et parem on tõesti jalga lasta, sest mine tea, äkki tulevad tõesti hommikul tagasi ja panevad meid pokri. Aga vihma sadas ikka nagu oavarrest. Aleks ütles, et tema sõidab järgmisel päeval. Meil polnud ju jalas muud kui sandaalid. Kuhu me seal mägedes oleksime minna saanud. Peeter ja noored aga läksid ja said läbimärjaks. Olid mägedes ukerdanud ja mudaajadega mäekülgedelt alla uhtunud. Nad polnud julgenud minna lähimasse bussijaama, vaid järgmisse. Nagu pärast teada saime, oligi passitud. Saime vaevalt hommikul majast kaugeemale, kui nägimegi miilitsaautosid, mis sinnapoole suundusid. Nad

nägid meid küll, aga kinni ei pidanud. Bussijaamas ootas aga kaks miilitsat, kes panid meie andmed kirja. Kirjutasid veel Grossmann valesti, aga mina neid parandama ei hakanud, kui nad kord nii kirjaoskamatud olid. Järgmises peatuses nägime äkki selle talu pererahvast. Miilits oli nad hommikul kodust välja ajanud, siia kaugele toonud ja öelnud, et minge kuhu tahate. Neil polnud raha ja Aleks ostis neile piletid.

Noorte seiklustest kuulsime järgmisel päeval, kui Lvovis kõik Peetri juures kokku saime. Siis näitas Peeter meile Lvovi kirikuid. Niisugust asja ma polnud varem näinud nagu seal, et preester läheb kogu aeg ees ja mutid müdinal järel. Kirik oli puupüsti rahvast täis. Käisime Peetriga veel ühes korteris uniaadi teenistusel osalemas.

Paar aastat enne Aleks'i surma käisime Peeter Bendiku organiseerimisel ka Aglonas Lätimaal - 15. augustil, kui seal on rahvarohked pidustused.

1977. aastal tähistasime kirikus pidulikult oma hõbepulmi, terve minu koor, kus ma laulsin, oli kirikus. Nad tahtsid näha, kuidas see katoliku

kirikus välja näeb. Siis Peeter laulis koori peal ja mängis vist viiulit ka.

Aleks oli väga äkilise loomuga, ja eks just see ta ainult 56 aastase-na hauda viiski. (Toimetaja kõrvalepõige - Aleksander Grossmanni matused toimusid 1981. aasta septembri alguses. Tema peielauast kiirustasin ma öisele Riia rongile, et sõita Riia vaimulikku seminari õppima...).

Ma ise armastan väga joonistada, ja teine asi, mis mind tõmbas, oli laulmine. Palvetamisega on mul ka nii, et mina palvetan lauldes. Kaks-kümmend aastat laulsin segakooris "Laulik". Lõpuks, pärast Aleks'i surma, hakkasin tundma, et hääled jääb kehvamaks, kuigi laulda tahaks ikka. Kooriga on nii, et inimene peab ise taipama, millal tema hääled ei anna enam seda kvaliteeti välja nagu kooris vaja on. Parema on ise ära minna, enne kui sulle öeldakse.

Siis võtsin teise hobi - maalimise - tagasi. Abielu ajal jäi see nagu soiku, aga hiljem olen maalinud päris suuri akvarelle.

Nüüd käin Kaarli kiriku kooris laulmas, aga meie kirikut nimetan ikka meie kirikuks. □

□ Tähtpäev, mille põhjus on nüüdseks juba vajunud aegade hämarusse. Tagareas Milvi ja Aleks, eesreas (shampusepudelist paremale) isa Mikkelis Krumpans (tsiviliriletas).

Uskuda Kristusesse

isa Mieczyslaw Malinski

(algus KE nr 2/89)

Vaimuhaigused

*Ära lase end
hulluks ajada*

Vähi ja südamehaiguste kõrval on inimest alati kummitanud vaimu- ja närvihaigused, mille arv tänapäeval pigemini kasvab kui kahaneb. Ravivahendid, mida siin kasutada saab, on üsna kasinad; ravimismeetodid võtavad palju aega, kuid ei anna inimesele ikka tervist tagasi. Sellepärast on eriti tähtis profülaktika - haiguste ennetamine, oma psüühika õige arengu jälgimine.

Hügieenist räägitakse väga palju, sellest, et tuleb end tihti pesta ja vahetada voodipesu; missugune hügieen peab valitsema köögis, söögilauas, elu- ja magamistoas, kui palju und vajab inimene ööpäevas. See kõik on õige, kuid neidsamu asju tuleb jälgida ka inimese psüühika seisukohast. Peame võtma juhtuks psüühika hügieeni.

Pane tähele, kuidas sa suhtud näiteks niinimetatud "alla 16-aastastele keelatud filmidesse", mida tähendab sulle sõna "ebamoraalne", mil-

lise kriteeriumi järgi seda mõõta? Kui kõne alla tuleb seksuaalsus, siis millega mõõta selle ebamoraalsust? Kas voodiststeenide või suudluste arvuga? Aga kas sa tead, et on ka selliseid filme, kus pole midagi "niisugust", kuid ometi on nad keelatud?

Kord vestlesin pärast üht sedatüüpi filmi noorte inimestega kõige olulisema üle selle filmi sisust. Olin lausa jahmunud. Ainult paar mu vestluskaaslast oli aru saanud, mis seal üldse toimus. Küsisin teiste filmide kohta - sama lugu.

Kas pole sa isegi olnud umbes taoliste "filmirensensioonide" tunnistajaks: "Jõle kift film. Kus üks alles virutas teisele kõmm! vastu lõugu, nii et see lendas üle baarileti ja maandus keset vitriini, otse pudelitesse nii et kõik klirises, aga teine võttis refka ja - kõhh kõhh kõhh!"

Või siis: "Kuule, jube sünge film. Tead, kus panid tatti ja ..."

Ainult nii palju siis jõudis kohale. Mõned ebaolulised detailid, tervikut ei viitsitudki läbi ajude lasta. Aga tegelikult on asi veel lihtsam - liiga vara oli niisugust filmi vaadata.

Sa tead ju, et raamatut on võimalik lugeda ilma et sa pruugiksid sellest põrmugi aru saada. Või kas sulle ei tule tuttav ette olukord, kui võtad kätte raamatu, millest olid mõne aasta eest lausa vaimustunud, kuid nüüd paned selle põlastavalt kõrvale.

Ma ei suuda ise ära kahetseda, et lugesin paljusid maailmakultuuri suurteoseid liiga vara. Loodetavasti sa saad aru, et kõik, mis on kirjutatud, ei sobi igale vanusele, sest kui ei saada aru, siis võib tekkida hirm et ei hakatagi saama, või mis veel hullem, piirdutakse üksikute fragmentidega. Ei - mitte ainult seksuaalsetega. "Mitte veel täiskasvanu" haakub nende üksikasjadega, mis mõjutavad tema psüühikat kõige tugevamini, ja need võivad hakata teda jälitama nii, et sellest tekib kompleks. Eriti tõsistel juhtudel võib niisugune kompleks ära rikkuda kogu elu.

Sellepärast ma palun sind: ära mine lihtsalt "kinno", ja ära loe kõike, mis sulle kätte satub. Keegi on öelnud: "Elu on liiga lühike - seepärast ära loe häid raamatuid, vaid ainult väga häid!" Seesama kehtib ka

filmide kohta, et sa teadvustaksid endale: need kõik kujundavad mind.

Psüühika hügieen ei piirdu ainult raskete filmide ja raamatute probleemiga. Valida tuleb ka sõpru, ajalehti ... et sinus ei käiks kogu aeg mingi palagan. Ära loe sopakaid, ära kuula igasuguseid idiootsusi - ära tee endast kõndivat prügimäge. Võimaluste piirides püüa end ümbritseda iluga, et sinu ümber valitseks kord ja sinu elupaigal oleks esteetiline väljanägemine. Riputa seinale pilt, mis sulle meeldib, kogu enda ümber raamatuid, ajakirjandust, inimesi.

Küllap sa tead juba kõike paremini kui mina, aga korra huvides tuletan meelde, kui kiiresti liigub aeg. Juba on kevad, talv on märkamatult möödunud. Alles oli kevad, aga nüüd juba Jõulud ukse ees, juba Ülestõusmispühad... ja nõnda üha ringiratast.

Ma ei ole veel nii hirmus vana, kuid võin öelda, et mida rohkem sulle aastaid turjale tuleb, seda kiiremini mööduvad päevad, kuud, aastajad, aastad. Väärtusta seda aega, hinda oma jõuvarusid, sest sa oled sellel etapil, mil sulle tundub, et su energiaallikas on ammendamatu. Sa lausa ei näe seda probleemi, oled alati täispööretel, tunned end hästi, oled tugev ja terve, väike gripp või suusatades murtud jalg välja arvatud.

Aga siiski võib juhtuda, et sul jääb jõust vajaka. Ja ehkki sa ei suuda mulle praegu tunnistada, et niisugune olukord võib kätte tulla, kuula mu nõuannet: ära kuluta oma jõudu mõttetult - ja mis kõige tähtsam, ära kuluta end vihkamisele. Minu sõber, arst ja osakonnajuhataja, kordab meeleldi: "Üks vihapurse, üks tüli - see võrdub kaheksa tunni tööga." Sellepärast ära lasku avantüüridesse, sest kahju on kaheksast tunnist tööst.

Vaata, nüüd ma jõuan selleni välja. Ma ei räägi siin sellest, et sina võid kedagi solvata, kellelegi ülekohtu teha või halba eeskujuga anda. Sinust endast on mul kahju - mis siis, et sul on tuhat korda õigus, kahju on seda enam. Sellepärast: kui sa vähegi saad, ära lase end tõmmata tülidesse, sest jõud, mis sa nii säästad, kuulub ära järgnevaiks kümneks, kahekümneks, kolmekümneks, neljakümneks aastaks.

Teine pahe, mis kurnab sinu jõudu, on kiirustamine. Ja siit nõuanne: ära ela kiirustades, sest siis kuluvad sinu energia ja aeg mitte töö, vaid närvitsemise peale - kas sa jõuad ikka õigeks ajaks valmis või ei. Sellepärast mine kindluse mõttes viis minutit varem välja, et sa võiksid asendada hiljaksjäämistondi maalimise hoopis tähtsama mõtetegevusega. Näe seda "kiirustamatuse luksust" ka teisest küljest - punktuaalsus, mis on üsna haruldaseks muutunud, on tähtis asi, selles veendumine peagi.

Kõik eelnev teenib seda eesmärki, et sa oleksid normaalne ja võiksid välja areneda.

Ja lõpuks - ära pauguta ukse, ära karju, väldi vulgaarseid väljendusi ja rumalaid anekdoote. Jälgi, kuidas sa räägid, kuidas sa käitud - **inimesega**, kes on sinu kõrval, kuidas sa hindad tema närve ja isiksust, et sa oleksid talle valguskiireks ja mitte pahanduseks. Sest maailmas on nii palju kurbust, ning kurbi, meeleheitele viidud inimesi, nii palju lahendamata probleeme, nii suuri tragöödiad - kõike ei suuda sa niikui nii parandada, selgeks teha, ära õiendada. Ometi võid näidata inimestele Jumalat oma naeratuse, osavõtlikkuse, südamlikkuse ja headusega.

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

"JA SEEGA KUULUTAN MA teid meheks ja ülepaikutult riletatud naiseks." Caserta (Itaalia) piiskopi Raffaele Nogaro lakooniline tõdemus pani niigi raskelt koormatud mõrvoja veel rängemalt punastuma: Maria tagasihoidlik pruutkleidike kaalus niimelt kümneid kilosid, ning selle metallraamidele ömmeldud seeliku läbimõõt oli 13 meetrit.

Piiskop Nogaro ütles hiljem, et kleit ajas teda lihtsalt vihale. Ta rääkis ajakirjanikele, et "olen just niimelt öelnud kõigile oma piiskopkonna preestritele, et nad ei tohi lubada niisugust skandaalset riletumist meie kirikutes."

Pruut rääkis, et ta oli näinud kleiti ühe ajakirja kaanel, ning otsustanud kohe, et "sedamatahan."

VENEMAA VALITSUS ON otsustanud, et Moskva katoliiklastele ei tagastata poola tööliste poolt 1901-1906 ehitatud Pärisspatuta Saamise kirikut, kuigi seda oli lubatud teha juba eelmise aasta lõpuks. Kirikusletti 1937. aastal ja sina kollis sisse nõukogude metallitööstuse ettevõtte. Kuigi eelmisest sügisest alates on kogudusel, mida juhib poolakast salesiaanpreester Jozef Zaniewski, lubatud kasutada ehitise teist korrust, oldi suuremaid missasid sunnitud pidama väljaspool, kiriku lukustatud peaukse ees.

Moskva umbes 65 000 katoliiklast on kogunenud nelja kogudusse, kuid kõigile peale kokku on vaid

Kiusatused

"Kurat polegi nii hirmus"

Vana poola legend jutustab, et elas kord meister Twardowski (*poola k. 'twardy' - 'kindel', 'kõva' -toim.*), kes tahtis kulla ja teiste metallide tootmise saladust teada saada. Kui tal see palju aastaid kestnud pingutuste järel ei õnnestunud, otsustas ta teadmise eest oma hinge kuradile müüa. Nii läkski ta nõia juurde, et see tema ja saatana vahel lepingu teeks.

Kohtumine sai teoks vanas põhjapoolses kellatornis. Öö oli pilvine. Twardowski oli kohal juba veidi enne keskööd. Raskelt avas ta kellatorni ukse, sisenes ja süütas küünla. Ta ronis mööda kägisevat treppi, läbi ämblikuvõrkude, ning jõudis ülemisse ruumi, mis oli täis vanu surnuraame, katkiseid lühtreid ja muud kola.

Hetkeks jäi Twardowski vaikusse põnevil ootama, kuni kell lõi kaksteist. Äkki, koos viimase kellalöögiga, tõusis tugev tuuleil, torniaken raksatas pärani lahti ja küünal kustus.

Kui Twardowski kohkumusest toibus ja, käed värisemas, küünlale jälle tule otsa sai, tundis ta, et nurgas seisab keegi. Ta tõstis pilgu ja nägi hästiriietatud meest, kes kandis juskui põletada saanud kõrge kontsaga saapaid, õlgadele heidetud pealiskuube ning kitsa äärega kübarat, mis oli kaunistatud kalliskiviga. Ettevaatusele manitsesid vaid tema kitsad vuntsid huulte kohal, ning vilukil silmad.

Kui Twardowski teda silmitses, pöördus mees tema poole ironilise muigega, ning ütles: "Kurat polegi nii hirmus, nagu teda kujutatakse".

Sõna "patt" kõlab ähvardavalt, kuid see, mis patus on ähvardavat, saab selgeks alles tagajärgede kaudu.

Esimesel hetkel tundub, et tegu on ainult kiire lahendusega, kasusammise ja mõnutundega. Alles pärast selgub, et valel on lühikesed jalad, et teisele inimesele ülekohtu tehes kasu ei saa, et laiskus teeb elu tühjak ja süü veeretamine kellegi teise kaela ei lahenda midagi.

Aga see kõik selgub hiljem. Praegu paistab kurjal teel saadav ahvatlevana - eredates ja kaunites värvides küütlevana - ning kinnitab, et nii saab, et sellest pole midagi, et keegi ei saa teada, et teised teevad ka nii. Patt sillerdab vikerkaarevärvides, võrgutab ja võlub, maalib kauneid perspektiive. Alles pärast saab selgeks, et see on katastroof, tragöödia, porisse langemine, kurbus, väljapääsmatus ja lootusetus - ülekohtu kellegi suhtes ja kellegi õnnetus. Ja pärast - võibolla homme või paari aasta pärast, kuid ükskord kindlasti - tuleb kurjuse tagasipöörduv laine.

Räägitakse, et enne kui kobramadu tapab, hüpnotiseerib ta kõigepealt oma ohvri. Tea seda, ja ära lase endal pead segamini ajada, ära lase end ahvatleda kiusatustest - ükskõik, kas nad tulevad sinust enesest või väljastpoolt, nende inimeste poolt, kes on ise juba kiusatusele järele andnud ja püüavad ka sind veenda, selgeks teha, paluda, ähvardada, surnuks rääkida, et sinagi annaksid järgi, lähetsid, ütleksid, salgaksid, rüüpaksid, võtaksid, petaksid, valesid, võltsiksid, kaebaksid, lööksid, hirmutaksid, santazheeriksid, keerutaksid end välja, äriksid maha - sest sellest saab kasu, see aitab, teeb võimalikuks, seab korda, annab sulle nii palju kulda kui süda kutsus ... nagu Twardowskile. Ainult et pärast, siis, kui sa oled juba saatana küüsis, ei tule palved enam meelde - tagasipöördumine ei ole alati võimalik. Sest üks kuritegu toob kaasa teise, sest inimene muutub tuimaks ning vahe tegemine hea ja

kurja vahel on üha raskem, kuni lõpuks lakkab südametunnistus sulle etteheiteid tegemast.

4. jagu - Mehisus

Eluviis

Neile, kes on aravõitu

Niipalju kui sa mäletad oma lapsepõlve, tuleb sulle kindlasti meelde, mida sa tol ajal kartsid. Mäletad, kui raske oli minna tänavale, kus päike kõik sinu vead teistele nähtavaks tegi, sest tundus, et igast värvast, igast aknast vaatab sind keegi. Iga samm muutus piinaks, huuled kokkusurutud ja silmad maha löödud, sest kõik võisid näha sinu tuules segaminiläinud juukseid, plekki varrukal, eiteakust tulnud inetut vinni ninajuurel, sinu puist kõnnakut. Need, kes naerdes mööda läksid, naersid kindlasti sind. "Aga see mees seiras mind nii kurja pilguga, ja see kena daam vaatas mulle nii pilkavalt otsa - küllap vist mu juuste pärast." Lisasid sammu, aga märkasid siis, et jäta sellega endast veel halvema mulje. Hoidsid end viimase jõuga vaos, et ei juhtuks midagi hirmsat.

Aastad on läinud. Kas hirm on kadunud? Tänavale minna on kergem - see on tõsi, kuid kas see ongi kõik?

Tuleta kasvõi meelde, kuidas sa õppisid jalgrattaga sõitma, kuidas su peas trummeldas mõte: mis saab siis, kui ma kukun ja kõik mu üle irvitama hakkavad. Või sinu esteetilised arusaamad. Sa näed, kuidas riietuvad inimesed sinu ümber, ja sa tunned ängistust oma südames: miks nemad julgevad, aga mina mitte? Sa oled kade nende peale, kes laulavad - sinu häält pole veel keegi

kuulnud, ehkki sa armastad ja oskad laulda: siis, kui sa oled üksi. Koolis ei suutnud sa õppeaasta lõppu ära oodata, aga kui lõpuks suvevaheaeg käes oli, magasid lõunani välja, tõusid üles ja hakkasid igavlema. Läheks päeval õige kuhugi välja, aga mis saab õhtul? Kaalud kõike nii ja naa, lõpuks jääd koju, üritad raamatut lugeda, aga mõte läheb laiali ja sa käid sihitult nurgast nurka.

Sa pole kunagi käinud öösel mägedes ega tundnud sõormeis värsket heina lõhna, joonud allikast vett ega hinganud täie kopsuga värsket mägedeõhku. Nii läheb elu sinust mööda, palju rõõme jääb olemata, palju suuri elamusi saamata.

Küsid, milleks seda kõike on vaja, milleks enam või vähem ammen-dav argusekirjeldus? Ootad vastust.

Põhjusti võib leida üsna palju, kuid eriti nüüd, kui sa ei ole enam päris laps, võin ma sulle öelda, et üheks sinu arguse põhjuseks on veendumus, et sa oled inetu. Pead ennast inetuks ja kohmakaks. Otseselt ei räägi sa sellest kunagi, ega taha seda kelleltki kunagi kuulda, kuid see on justkui hõõgav okas sinu südames. Sa tunned end läbi ja lõhki, tead ära kõik vead oma näos ja figuuris.

Vabanda, et ma sind hetkeks katkestan. Miks sa loed seda nii suure tähelepanuga? Sellepärast, et sa ei pea end araks. Märkasid lihtsalt palju iseloomujooni, mis sinu omadega kokku lähevad. Kuigi sa oskad tantsida ja ujuda ning oled veetnud nii mõnegi puhkuse mere ääres, jälgid sa tähelepanelikult mu mõttekäiku, sest iga inimene on tegelikult natuke arg, sest igaüks peab end rohkem või vähem inetuks ja kohmakaks.

Kas sa usud sellesse, et iga inimesel on puudusi? Isegi Miss Univer-sum muretseb näiteks selle pä-

rast, et tal on liiga pikk nina. Kas sa usud, et iga inimesel on oma välimusele midagi ette heita? Kindlasti väidad sa vastu: "Väga võimalik, kuid mitte kellegi puudused pole nii eemaletõukavad kui minu omad." Võid olla kindel, et nii mõtleb peaaegu igaüks.

Inetus on suhteline mõiste, ning pole olemas ühtegi inimest, kes oleks lausa kõigest ilma jäetud. Iga inime-ne võib leida endas palju ilusat, kui ta ainult tahab. Usu sellesse ja hoolitse enda eest. Tee endale soeng, mis sulle kõige paremini sobib, käitu nii hästi kui vähegi oskad, naerata alati, hoia oma riided korras.

Võibolla mõtled sa tahtmatult: "Kui see kõik isegi oleks õige, siis minu jaoks on igatahes juba liiga hilja. Nii palju aega on juba ära raisatud. Liiga hilja on õppida ujuma, laulma, jalgrattaga sõitma, tantsima, mägedes ronima". Ei - see pole tõsi. Kunagi pole liiga hilja. Murra lihtsalt oma argus, võida see pahe, sest kunagi pole liiga hilja.

Kunagi kirjutas mulle keegi sõjaaeg-sesse põlvkonda kuuluv inimene: "Minu kaunimad aastad möödusid okupatsiooni ajal ja jäid olemata. Suusad, mis ma 1939. aastal sain, raiusin järgmisel aastal puruks, sest natsid käskisid kõik suusad nende armeele anda. Tatra mägedes käia oli tol ajal suur risk, sest sakslaste jaoks oli see "Banditenland". Okupatsiooni järel polnud enam aega. Siis tuli lütseumi lõpetamine, siis ülikool, siis töö.

Lõpuks mõtlesin endamisi: inimesed hakkavad ju minu üle naerma, et "vanamees on lolliks läinud", kuid viimaks leidsin endas julgust ning hakkasin mägedes ronimas käima. Kui algus oli tehtud, läks edasi juba nagu iseenesest. Nüüd tunnend end noorena, justkui elaksin teist korda".

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

Üks töötav kirik. Teise Jumalakoja, püha Peetruse ja Pauluse kiriku, mis samuti lubati tagastada ja millest katoliiklased tahtsid teha Moskva katedraali, okupeerisootamatult ja eelnevatest kokkulepetest hoolimata Venemaa söetööstuse ministereerium.

EMAD, KES JÄÄVAD OMA väikeste lastega koju, peaksid saama ühiskonna poolt äraelamist võimaldavat toetust, ütles paavst Johannes Paulus II. Ta lisas, et tihti täidavad koju jäänud naised perekonnapea funktsioone, kuna nende õlul lasub kogu pere äramajandamise vastutus, ning seda hindamatut tööd, mille tulemused on näha alles kauges tulevikus, peaks ühiskond väärikalt tunnustama.

KARDINAL RATZINGER, Vatikani Usudoktriini Kongregatsiooni esimees, oli sunnitud tunnistama, et skismaatilise piiskop Lefebvre'i järgijate hulksuureneb pidevalt. Intervjuus itaalia katoliiklikule ajalehele "Il Regno" ütles ta, et praegugi on suurhulkmehi valmistumas preestripühitsuse vastuvõtmiseks selles usulahas. "Tegemist on vaieldamatult olulise nähtusega, vaadeldes kasvõi juba selles kirikus olevate preestrite arvu."

Ratzinger tuletas siiski meelde, et on suur erinevus selle liikumise "üha enam kalgistuva juhtkonna" ja nende tavaliste inimeste vahel, kes lefebris-

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

Kuidas teha tööd

Tahaksin jäädvustada oma jäljed, et need ei vaoks unustusse

Veelkord pöördun ma sinu õpingute juurde. Mina küsin ja sina püüa vastata.

Mis on sinu elu suurim soov? Ehk teisiti: millest sa unistad, mida sa tahaksid oma elus teoks teha?

Kui sa juba tead vastust, siis vasta mulle veel seda: kas sinu unistus on teostatav? Ja teiselt: kas see on hea, kas sellest ei tule kellelegi kahju, kas see toob kasu nii sulle kui teistele? Kui vastad jaatavalt, on hea, kuid mõtle ka sellele, missugust teed, missuguste vahenditega kavatsed sa oma unistuse realiseerida.

Võibolla ütled sa nüüd: "Kas unistused on siis kõik selleks, et nad teoks teha - see pole ju võimalik."

Kujuta endale ette, et sinu juurde tuleb "küürus vanamees", kellel on 25 või 15 eluaastat turjal. Ta näeb, et sa teed tööd, aga võtab sellest hoolimata segamatult istet ja hakkab "vestlema":

- Mis uudist?
- Ei midagi erilist.
- Mis sa teed?
- Näed isegi.
- Kuidas ilm täna on?
- On kah.
- Raadio ilmaennustused ei lähe alati täppi.
- Vahel lähevad kah.
- Aga homme on vist ilus ilm.
- Võibolla.
- Kui on niisugune ilm nagu täna, siis mina ei taha midagi teha.

Nii võib ta heietada tundide viisi. Kuidas sa sellele reageerid?

Kui sa tahad midagi oma elus teoks teha, pead harjuma faktiga, et see on võimalik ainult tööga. Inimene

on õppinud tundma oma võimuste piire: kuidas tuleb süüa, kuidas korraldada töökoormust päevajooksul, et tulemus oleks parim. Teame, kui palju tuleb puhata, missugused peavad olema töötõingimused; psühholoogia uurib vaikuse, kehahoiaiku, valgustuse ja vahelduse probleeme, töörütmi ja töötükkide pikkust. Vähe sellest - teame, mis ootab inimest teatud vanusesse jõudmisel, millal on areng kõige tormilisem, missugune eluperiood on loometöök kõige viljakam.

Ära usu, et geniaalsed inimesed ei pidanud tegema peaaegu midagi, sest nad sündisid geenistena. Sa võid uurida ükskõik millise inimese elu, kes on maailmale andnud midagi suurt, ja sa veendud, et nad olid kõik töökad. Kui sa teed otsuse, et tööl saab sinu elus olema suur väärtus, siis ma tahaksin, et sa teeksid omale selgeks veel paar asja.

Minu hea tuttav, uurimistööga tegelev arst, ütles mulle: "Ma tean, et mulle on jäänud 15 aastat loometööd, sest siis süveneb sklerosis, mille märke ma endal juba praegu tähele panen. Oma elu lõpuaastad jätan alustatud tööde viimistlemiseks".

Sinu noorusaastad on õppimiseks, mõtlemiseoskuse harjutamiseks, teadmiste kogumiseks. Kaotatud aastaid tagasi ei saa. Pean siin silmas kõiki neid andekaid noori inimesi, kes ei tahtnud õppida. Vaatamata vanemate, sõprade ja õpetajate palumistele ja anumistele jätsid nad õpingud pooleli ning läksid tööle. Paari aasta pärast, kui nad "targaks said" - see tähendab, kui nad hakkasid aru saama, mida tähendab haridus - püüdsid nad meeleheitlikult end täiendada õhtukoolides, tihti juba loodud perekonna kõrvalt.

Ma kordan: sinu noorusaastad on õpinguteks kõige sobivamad, ära mängi maha oma võimalust.

Mõtle läbi oma päevaplaan, pane tähele, kui palju aega sa kulutad õppimise peale. Ma ei taha sugugi, et sinust saaks tuupija ja et sa istuksid raamatute kohal kuni kokkuvõttevarisemiseni. Pead lihtsalt leidma oma töörütmi, oma süsteemi, kuidas õppida. Kui sul on võimeid, mine lõpuni välja, ära piirdu ainult ülikooli lõpetamisega, vaid taotle teaduslikku kraadi.

On tõsi, et inimese elu sisu on tegelikult töö. Töö määrab inimese väärtuse. Sa võid ju nüüd mulle vastu väita: "Minu süda on rahul, minu hõmsed koolitööd on tehtud." Ükskord aga mõistad, et kui sa oma kaheksa tundi oled ära töötanud, jätkub töö ka pärast seda.

Iseisvus mõtlemises

Neile, kes pole geenitud

Kust algab sinu infantiilsus ja väljarenematus, kus on viga, kus on süü?

Kui vaadelda seda küsimust psühholoogia, sotsioloogia, moraali ja vaimsuse seisukohast, siis võib märgata, et kunagi, mingil hetkel, hakkasid sa kartma elu, täpsemalt väljendudes: kooli, õpetajat, õppeainet. Maa kadus jalge alt, haakisid end kellegi külge ja hakkasid maha kirjutama, et päästa oma nahka.

Kõik algas sellest, et millalgi varases nooruses või lapseas lakkasid sa iseennast usaldamast. Lühidalt: mingil hetkel kinnitasid sa endale, et sa pole geniaalne. On neid, kes on sinust paremad ja isegi palju paremad, ja mitte ainult kusagil laias maailmas, vaid sinu omas klassis, su oma kaasõpilaste hulgas. Ehk ongi siis parem võtta neilt ja mitte vaevata oma pead.

Nii sa hakkasidki elama võlgu. Aga vaja oleks olnud öelda iseendale: pigem ei kirjuta ma ühtki sõna

kui kirjutan maha, ja ma ei taha kuulda ühtki etteöeldud vastust. Mida tean, seda ka vastan, loodan ainult iseendale. Sest usk iseendasse on mingis perspektiivis seesama mis lootus Jumala peale, kes on sind loonud, kes on sinu juures, kes kannab sinu eest hoolt. Tema ettehoole. Oleks tarvis olnud endale öelda: ma usun endasse, ma ei vaata võõrasse vihikusse.

Kui sa nüüd hakkad kätega vehkima ja ütleva: "Ei, minuga pole midagi sarnast juhtunud ja see, millest te räägite, ei käi minu kohta", siis olen väga rõõmus. Aga kui sa märkad mingit kõrvalekallet või puudujääki, siis tea, et kuni sa oled veel noor, võid paljugi muuta. Muidu tekib harjumus, mis jääb kestma ka pärast kooliaastaid - kogu eluks. Püüa seda vältida. Usalda ennast ja oma pead, oma tarkust ja Teda, kes seisab selle taga - Jumalat ennast, kes on sind loonud ja andnud sulle kutsumuse, kes on pannud sind sellesse kooli ja just sellesse koolipinki, sellesse olukorda, siin ja täna ning mitte kuhugi mujale. Tee tööd - sa suudad, ole rahulik.

Ära karda riski - kuigi ma tean, et see sõna sulle ei meeldi, aga selles kontekstis peab ta paika, sest kaotada ei ole sul siin midagi. Saa aru, et ma ei taha sulle selgeks teha kui geniaalne sa oled, ja ma ei luba sulle ka seda, et sa hiljem geeniuseks osutud. Aga üht võin ma sulle lubada: võin kinnitada, et sinust saab keegi - isiksus, iseseisev, vaba inimene, kellest ei saa teha orja, kes ei ole kogu aeg oma hirmude ajada, kes ei karda end iga minut kompromiteerida, kui ta näeb, et keegi on temast eeskuju võtnud.

Kujunda välja oma arvamus kõikide asjade kohta, püüa äraõpitud ka mõista, harjuta endast välja pähetuupimise mood. Ära talleta oma mällu midagi ainult mehaaniliselt, kuigi nii saab vahel kiiremini kon-

trolltööst või eksamist üle. Vähe sellest: ära võta igat asja "usus vastu", vaid esita küsimusi, ära nõustu, mässu. Julge endale tunnistada, et mõni asi ei meeldi sulle sugugi. Julge küsida ja vastu vaielda, ükskõik kas sinu oponentiks on professor või su õpingukaaslane. Hoi a nendega distantsti, ära lase end paa-nikasse ajada.

Ära häbene öelda: "Ma ei tea" - keegi ei nõua sinult, et sa oleksid kõikteadja - vaid püüa kaasa mõelda. Ära otsi oma ajusahtlitest valmis valemeid, et kaitsta end küsimuste eest. Looda iseenda peale, loogilisele mõtlemisele, oma teadmistele.

Asjal on ka teine külg. Tuletasin sulle alles äsja Jumalat meelde, kui ma ütlesin, et sa pead lootma iseendase peale. Tema on see, kes andis sulle kutsumuse, ainsa ja kordumatu, lõi sind isikuks, kes kunagi enam ei kordu. Tema kannab sinu eest hoolt, Tema andis sulle talendid, mille sa pead tagastama ja mille eest aru andma. Ära tee endast oma ideaalide karikatüüri, mis sünnibki just siis, kui sa jätab välja arendamata oma talendid ja sinu elu lähed luhta ... et sa ei leiaks end selle sulase olukorras, kes mattis maha oma talendi ja kellest räägib Matteuse evangeelium (Mt 24,14-30).

Raamatu
"Uskuda Kristusesse"
viimane osa
ilmub "Kiriku Elu"
järgmises numbris.

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

tide jumalateenistustest osavõtavad. Identifitseerimata end siiski selle liikumisega.

Ratzinger tõi siiski välja ka mõningaid juhtumeid, kus ülikoolide ringkonda kuuluvad inimesed on tahtnud pöörduda tagasi universaalsesse katoliku kirikusse, kuid pole leidnud siitpoolt piisavalt mõistmist ja suuremeelsust. Kardinal tuletas seejuures kõigile katoliiklastele meelde, et sellistes inimestesse tuleb suhtuda suure tähelepanu ja vastuvõtlikkusega.

SIXTUSE KABELIS PEETI 8. aprillil esimene pühapäev pärast seal toimunud põhjalikke restaureerimistöid. Maalingute taastamiseks kulus 14 aastat.

Sellel jumalateenistusel peetud jutluses ütles paavst, et kabeelimaalingud väljendavad sügavat teoloogilist küsimust: inimese soov näha Jumalat on saanud vastuse Temalt, kes on andnud inimesele võime väljendada nähtavas vormis seda, mis on nähtamatu. "Sixtuse kabel on inimekeha teoloogja tempel. Andes tunnistust inimesele - kelle Jumal lõi meheks ja naiseks - ilust, väljendab see samas lootust maailma kirkastumisest, mis sai alguse Kristuse ülestõusmisega," nii ütles paavst.

28. APRILLI LIBISES PAAVST õhtuse pesemise ajal nii õnnelt, et kukkus ja murdis reieluu. Pärast arstlikku kontrolli lubati tal siiski

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

Alandlikkuse kaksteist astet

Püha Benedictuse reegel VII peatükk: alandlikkus

Toimetaja lühike meeldetuletus: nii nagu ka "Kiriku Elus" eelmisel aastal ilmunud Thomas Mertoni teose "Mõtisklused üksinduses" puhul, tuleb käesolevat artiklit lugedes mees pidada, et see on kirjutatud askeedielu elavale inimesele; alltoodud õpetused ei ole üheselt tänapäeva inimese argiellu üle kantavad, eriti veel siis, kui puudub võimalus lasta kogened vaimulik juhendajal oma arusaamu pidevalt üle kontrollida.

Mõtteainet pakub aga alljärgnev tekst - ka tänapäeva inimesele - kindlasti küllaga.

(1) Vennad, Jumala Kiri hüüab meile: "Igaüks, kes ennast ise ülendab, alandatakse, ja kes ennast alandab, teda ülendatakse." /Lk 14,11/ (2) Nende sõnade kaudu näitab meile Kiri, et iga ülendamine on teatavat liiki uhkus. (3) Selle eest hoiatab meid prohvet, nagu näitavad tema sõnad: "Issand, minu süda ei ole kõrk ja mu silmad ei ole kehkvel. Mul ei ole suurelisi kavatsusi ning

ma ei taha tegelda asjadega, mis on mulle liiga kõrged ja imelikud" /Ps 131,1/.

(4) Aga mis sünnib, "kui mu sisemine hoiak ei ole alandlik, kui lasen oma hingel minna kõrgiks? Siis Sa kohtled minu hinge, nagu koheldakse sülelast, kes võõrutatakse (sunniviisil) ema rinnast." /Ps 131,2/

(5) Vennad, kui me saame kätte alanduse /'humilitas' - 'mullalähedane' / kõrgeima tipu ning tahame pääseda kiiresti sellele kõrgustikule taevas, kuhu tõustakse alandumise teed mööda käesolevas elus, (6) siis tuleb meil vooruses edenemiseks üles seada toosama redel, mis ilmus Jaakobile unes ning mida mööda ta nägi "ingleid astumas üles ja alla". /1 Ms 28,12/ (7)

Sel liikumisel üles ja alla ei saa päris kindlasti olla meie jaoks ühtki teist mõtet, kui et ülendamise kaudu laskutakse alla ja alandumise kaudu tõustakse ülespoole. (8) Püstiseatud redel on meie maine elu, mida Issand taeva poole tõstab, kui meie süda alandub. (9) Redeli külguud tähendavad meie ihu ja hinge.

Nende külguude vahele on jumalik (armu)kutse sättinud alandlikkuse ja vooruse erisugused astmed, mida mööda meil on võimalik kõrgemale tõusta.

(10) Alandlikkuse esimesel astmel hoiab inimene lakkamata oma silmade ees jumalakartust ja põgeneb usinasti unustuse eest. /vrd. Ps 36, 2; 102,3/ (11) Alati mõtiskleb ta kõigi Jumala käskude üle ning kaalub alati oma südames, mil viisil põrgutuli kõrvetab Jumala põlastajaid nende pattude pärast, kuid et samas on jumalakartlikele valmis pandud igavene elu.

(12) Inimese ülesanne on hoida end vaba pattudest ja vigadest - mõtte, keele, käte, jalgade ja isekuse pattudest, niisamuti ka lihashimudest, (13) ja ta peab mõistma: Jumal vaatab alati taevast alla tema peale, Jumala silm näeb kõigis paigus tema tegemisi ja tegematajätmisi ning inglid annavad kõik aeg teadust. /vrd. Ps 14,2; Op 15,3/

(14) Seda meenutab meile prohvet, kes näitab, et Jumal on alati meie mõtete ligiduses: "Jumal kat-

sub läbi südame ja neerud." /Ps 7, 10/ (15) Ja: "Issand teab inimese mõtteid". /Ps 94,11/ (16) Ja ta ütleb samuti: "Sa saad aru mu mõtetest juba kaugelt." /Ps 139,2-3/ (17) Ja: "Inimese mõtlemine laotab ennast lahti Sinu ees". /Ps 76,11/

(18) Et aga oma pahupidiste mõtete üle hoolsasti valvet pidada, peab kõlbulik vend oma südames ühtviisi kordama seda sõna: Ainult siis "ma olen laitmatu tema ees, kui ma hoolega püüan hoiduda tigiduse eest iseendas." /Ps 18,24/

(19) Kiri hoiatab tegemast omaenese tahet, öeldes meile: "Pööra ära oma tahte liigutustest!" /Sir 18,30/ (20) Ka palume me Jumalat kõigest südamest palvega, "et Tema tahtmine sünniks meie sees". /Mt 6,10/ (21)

Seega õpetatakse meile täiesti põhjendatult, et me ei teeks omaenese tahet. Nii paneme tähele Pühakirja manitsust: "On teid, mis tunduvad inimeste meelest õiged, kuid mille lõpp on põrgu sügavuses." /Op 16,25/ (22) Me värise me ka sõna ees, mis on öeldud hooletute kohta: "Nad on ära heidetud ja muutunud jäledaks, sest nad kuulasid omaenda tahet." /Ps 14,1/ (23) Me usume, et Jumal on alati ligi meie lihahimude puhul, sest Issanda prohvet ütleb: "Kõik minu himustus on lahti Sinu ees." /Ps 38,10/

(24) Hoidugem siis kurjadest himudest; sest surm varitseb nautinguröömu lävel. (25) Seetõttu keelab Kiri: "Ära anna järgi oma himudele!" /Sir 18,30/

Seega kehtib põhimõte: "Jumala silmad panevad tähele head ja kurja; /Op 15,3/ (27) Issand vaatab lakkamata taevast alla inimlaste peale ja näeb, kas veel on leida mõistlikku, kes otsib Jumalat"; /Ps 14,2/ (28) inglid, kes on meile omistatud, teatavad Issandale iga päev, nii ööl kui päeval, meie tegemisi ja tegematajätmissi.

(29) Me peame järelikult iga silmapilk valvel olema, et Jumal meid ei näeks mõnikord olevat taganenud ja raisus, nagu prohvet psalmis ütleb. /Ps 14,3/ (30) Ta ei pruugi, kuna ta meid praegu oma headuses säästab ja ootab meie pöördumist ja meeleparandust, kord edaspidi meile öelda: "Sa tegid seda, ja mina olin vait." /Ps 50,21/

(31) Alandlikkuse teisel astmel ei armasta munk oma tahet ning talle ei meeldi täita omaenda soove, (32) vaid ta seab kõik oma tegevuse Issanda Sõna järgi, kes ütleb: "Ma ei ole tulnud tegema iseenda tahet, vaid selle tahet, kes mind on läkitanud." /Jh 6,38/ (33) Samuti öeldakse ühes raamatus: "Enda tahte järgmine toob kaasa karistuse, seotus/võõra tahtega -tõlk./saavutab krooni." /Pühade märtrite Agape, Chiobua ja Irene aktid/

(34) Alandlikkuse kolmandal astmel alistub munk oma ülemale armastusest Jumala vastu täieliku sõnakuulmisega. Nii aimab ta järgi Issandat, kelle kohta apostel ütleb: "Ta oli kuulekas kuni surmani." /Flp 2,8/

(35) Alandlikkuse neljandal astmel harjutab munk sõnakuulmist sel kombel, et ta raskete ülesannete ja kõige juures, mis talle vastumeelt, ning isegi mistahes talle tehtud ebaõigluse juures on vait ja jääb teadlikult kannatlikuks. (36)

Ta talub seda kõike, kaotamata julgust või püüdmata põgeneda; sest ta mõtleb Kirja sõnale: "Kes lõpuni vastu peab, see pääseb," /Mt 10,22/ (37) ja teisele sõnale: "Ole kindel ja püsi Issandas!" /Ps 27,14/ (38) Näitamaks, et ustav peab Issanda pärast taluma ka kõike vastumeelset, paneb Kiri neile, kes kannatavad, suhu need sõnad: "Sinu pärast meid viiakse tapale päeval ja öösel ning meid koheldakse kui lambaid, kes on määratud tapmiseks." /Ps 44, 23; Rm 8,36/ (39)

UUDISEID KATOLIILIKUST MAAILMAST

magada see öö oma kodus ning Gemelli haiglasse pidi ta minema alles järgmisel hommikul. Seal tehti paavstile operatsioon.

Seoses sellega lükati edasi ka paavstil planeeritud reisi Sitsiiliasse ja Belgiasse, ning kardinalide kolleegiumile ja Aafrika-sinodile saadab ta oma eriesindajad.

PAAVSTI ERISOVI KOHASALT loodi Vatikani 13. mail uus kontemplatiivne klooster: "Mater Ecclesiae". Tavalistest kloostritest erineb nimetatu selle poolest, et ei kuulu ühelegi ordule püsivalt, vaid erinevad kontemplatiivsed ordud saadavad sinna oma ödesid viieks aastaks korraga.

Esimestena kutsuti sellesse neitsi Maarjale pühendatud kloostrisse kaheksa klarissi, kes pärinevad Itaaliast, Bosnia-Hertsegoviinast, Kanadast, Nicaraguast, Ruandast ja Filipiinidelt. Valik langes sellele ordule, kuna nad tähistavad käesoleval aastal oma asutaja, Assiisi püha Clara, 800-ndat sünniaastapäeva.

Kloostrielanike kõige tähtsamaks tegevuseks on toetada oma palvetega paavsti igapäevast rasket tööd, mida ta teeb kiriku heaks.

Seda, missugune ordu viie aasta pärast klarissid välja vahetab, pole praegu veel otsustatud. Valiku teeb paavst ise temale tehtud ettepanekute põhjal.

Kuna nad aga kindlasti loodavad Jumala tasu, lisavad nad rõõmuga juurde need sõnad: "Kõike seda me võidame tema kaudu, kes meid on armastanud." /Rm 8,37/

(40) Ja Kiri ütleb teisel: "Jumal, Sa oled meid proovile pannud, Sa oled meid tules puhastanud; Sa oled lasknud meid sattuda püüni- ssesse, oled seadnud meie õlule rõ- huva koorma." /Ps 66,10-11/(41) Ja soovides näidata, et meil tuleb seista ülema juhtimise all, lisab ta juurde: "Sa oled andnud meid inime- ste võimusesse". /Ps 66,2/

(42) Aga nad täidavad kannatli- kult Issanda käsku ka ebaõigluse ja solvamiste puhul: Kui "neile lüüakse ühe põse vastu, siis nad keeravad ette teise; sellele, kes võtab neilt särki, annavad nad ka mantli; kui neid sunnitakse ühe versta kaasas käima, nad käivad kaks." /Mt 5,39-41/

(43) Nõnda nagu apostel Paulus, taluvad nemadki "valevendi" ja "tagakiusamisi" ning "õnnistavad inimesi, kes neid neavad". /2Kr 11,26; vrd. 1Kr 4,12/

(44) Alandlikkuse viiendal astmel tunnistab munk oma abtile aland- likult ja midagi varjamata kõik kur- jad mõtted, mis tema südames üles kerkivad, ja kõik kurja, mida ta sa- lajas on teinud. (45) Selleks manit- sevad meid Kirja sõnad: "Ilmuta Is- sandale oma tee ja usalda teda!" /Ps 37,5/(46) Ka ütleb ta: "Tunnis- tage Issandat, sest tema on hea; sest tema halastus püsib igavesti." /Ps 106,1; 118,1/ (47)

Ja prohvet ütleb: "Ma tunnista- sin Sulle üles oma patu ning oma kuritegu ma ei katnud kinni. (48) Ma ütlesin: Ma tahan ennast süüdis- tada ja tunnistada Issandale oma vääritu teo. Siis andsid Sa andeks kõik mu südamekurjuse." /Ps 32, 5/

(49) Alandlikkuse kuuendal astmel on munk rahul vähima ja halvima-

ga ning iga ülesande juures, mille ta vastu võtab, peab ta ennast vilet- saks ja väärituks töötegitjaks. (50) Ta lausub ühes prohvetiga: "Ma olen eikeegi ja olen mõistusest ilma. Nagu rumal loom seisan ma Sinu ees. Kuid ikkagi jään ma alati Sinu juurde." /Ps 73,22-23/

(51) Alandlikkuse seitsmendal ast- mel tunnistab munk mitte ainult keelega, et ta on kõige madalam ja vähim kõikidest, vaid on ka sügaval südamepõhjas selles veendunud. (52) Ta alandab ennast ning tunnis- tab koos prohvetiga: "Ma olen kui ussike ja ei ühti inimene, inimestele naeruks ja rahvale pilgata. /Ps 22, 7/ (53) Ma tõstsin end üles, siis sai mulle osaks alandus ja häbi." /Ps 88,16/

(54) Ja taas: "See tuli mulle ka- suks, et Sa tegid mind alandlikuks; nii õppisin ma Sinu kärke." /Ps 119,71.72/

(55) Alandlikkuse kaheksandal ast- mel teeb munk ainult seda, milleks teda manitsevad ühine kloostriree- gel ja vanemate eeskuju.

(56) Alandlikkuse üheksandal ast- mel talitseb munk oma keelt kõnele- mast, jääb vait ja ei räägi midagi enne, kui temalt küsitakse. /Vrd. Ps 34,14/ (57) Eks õpeta ju Kiri, et "palju jutu juures ei pääse patust" / Op 10,19/ (58) ning et "lobisejal ei ole maa peal ühtki sihti". /Ps 140,12/

(59) Alandlikkuse kümnendal ast- mel ei hakka munk kergel käel naerma, sest on kirjutatud: "Ainult narr puhkeb heledalt naerma". /Sir 21,23/

(60) Alandlikkuse üheteistkümnend- dal astmel räägib munk, kui ta rää- gib, sõbralikult ja naermata, tagasi- hoidlikult ja mõõdukalt; ta ütleb vä- heseid ja läbimõeldud sõnu ning ei tõsta kisa, (61) nii nagu ühes raama-

tus seisab: Tarka võib ära tunda selle järgi, kui lühike on tema jutt. /Sextuse sõnad 134/

(62) Alandlikkuse kaheteistkümnendal astmel ei rahuldu munk sel- lega, et ta on südamest alandlik, vaid ilmutab seda alati ka ihulikult neile, kes teda näevad. (63) See tähendab: jumalateenistusel, ora- tooriumis, kloostri, aias, teekäigul, põllul, lühidalt igal pool; kas ta siis istub, kõnnib või seisab, langetab ta alati pea ning hoiab pilgu maas.

(64) Oma pattude tõttu peab ta ennast alati süüdlaseks ning mõtleb, nagu seisakski ta juba Jumala kohu- tava kohtujärje ees. (65) Alati lausub ta oma südames tõlneri sõnu Evan- geeliumist, kes lõi pilgu maha ja ütles: "Issand, mina patune ei ole väärt tõstma oma silmi taeva poole." /Vrd. Mt 8,8; Lk 18,13/ (66) Ja ühes prohvetiga ütleb ta: "Olen maha rudjutud ja sügavas alandu- ses." /Ps 38,9/

(67) Kui nüüd munk on kõik need alandlikkuse astmed läbinud, siis saavutab ta peatselt tolle jumala- armastuse, "mis on täieline ja ajab kartuse välja". /1Jh 4,18/ (68) Selle /armastuse/ väes hakkab ta täitma kõiki eeskirju, mida ta seni ainult hirmu pärast järgis, ilma vae- vata, harjumise tõttu nagu iseene- sest, (69) mitte enam kartusest põr- gu ees, vaid armastusest Kristuse vastu, sest headus on muutunud talle harjumuseks ning voorus rõõ- muks.

(70) Selle täiuse seisundi avab Issand armust Püha Vaimu läbi nei- le oma töötegitajatele, kes on tehtud puhasteks vigadest ja pattudest.

Tõlge: Ylo M. Pärnik

□ Neil noortel preestrikandidaatidel, kel on tulevikus kavatsus asuda tööle Eestimaal, on muude, vähemoluliste teadmiste kõrval (vt artikkel lk 4-7) peamiseks ülesandeks teha juba varakult sõprust kassidega.

Pildil: üks Eestimaalt pärinev seminarist on mainitud õppeaine praktilal, teda abistavad Riia Vaimuliku Seminari "harjutuskassid".

Pidulik konfirmatsioonitalitus Tallinna kirikus

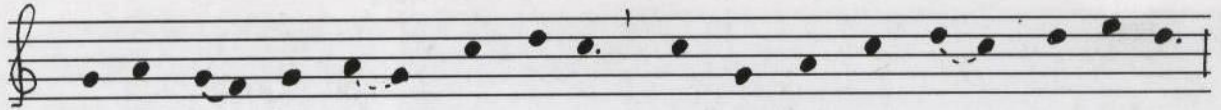
Käesoleva aasta nelipühil, 21. mail konfirmeeris ülempeiskop Justo Mullor Garcia Talinna püha Peetruse ja Pauluse kirikus järgnevad 53 noort või nooruslikku katoliku koguduse liiget (suurte tähtedega on kirjutatud nimi, mille inimene, isikliku valiku põhjal, kinnitamisel sai):

Jadwiga VICTORIA Bil,
Barbara TERESA Bogolova,
Ave-Maria JOANNA Bremse,
Eva MARIA Eensaar,
Heli MARTA Ehasalu,
Mari MARTA Ets,
Igor GREGORIUS Gavriltschik,
Wanda MARIA Iva-novskaja,
Johannes MARKUS Jakobson,
Siiri MARIE Jakobson-Kahar,
Janina VERONIKA Jasjul,
Teele BENEDICTA Jöks,

Veiko MARKUS Jürisson,
Rutt VERONIKA Kadanik,
Koit JAKOB Kahar,
Peeter AMBROSIUS Kallis,
Väino JOOSEP Karo,
Leida KATARIINA Kesa,
Tõnu THOMAS Kirves,
Heiko Johannes MIKAEL Kivihall,
Heino ERIK Kivihall,
Mae KATARIINA Kiviloo,
Galina TERESA Kotowicz,
Leho Lambertus IGNATIUS Lamus,
Kristina-Maria ANNA Luite,
Peeter JOHANNES Martins,
Maria KATARIINA Meister,
Siima Margarita Maria MONIKA Mellov,
Jelena TERESA Mihheilis,
Siivi-Isabel KATARIINA Mänd,
Andreas AUGUSTINUS Nestor,
Tiina ANGELA Niitvägi,
Janina WALERIANA Nikolajeva,
Andreas MATTIAS Noorhani,
Toomas DOMINICUS Ohaka,
Svetlana-Anna MARIA Pavlovskaja,
Liisi-Eliisabet HELENA Pääsuke,
Maarja LYDIA Ramonas,
Inga MARIA Raukas,
Ülo JUSTUS Reintop,
Kersti TERESA Rist,
Õnne-Ann KATARIINA Roosvee,
German JOOSEP-MARIA Schutting,
Liina MARIA-KATARIINA Schutting,
Tõnu JOOSEP Sepp,
Tarmo DOMINICUS Sõmermaa,
Sirja-Liisa VERONIKA Vahtra,
Juhan-Otto AUGUSTINUS Varik,
Nina ANNA Vasilenko,
Reet-Margaret JEANNE Weidebaum,
Janne-Johanna MARIA-MAGDALEENA Öngo-Oengo,
Viktor ANTONIUS Zarin,
Alina JADWIGA Zarina.

VATIKANI RAADIO eestikeelsed saated

soomekeelsete saadete lõpus:
pühapäeviti kell 22.00
6185 kHz, 7365 kHz ja
1611 kHz (41, 49 ja 186 m)
esmaspäeviti kell 7.50 (kordus)
samadel lainepikkustel
ja 9755 kHz

Ve-ni Cre-a-tor Spi-ri-tus, men-tes tu-o-rum vi-si-ta,
Tu-le, Loo-ja Vaim, ja kin-ni-ta i-ga-üht meist o-ma ar-mu-ga,

im-ple su-per-na gra-ti-a, quae tu cre-as-ti, pec-to-ra.
kõi-ki o-ma lap-si kü-las-ta, ko-gu loo-dut hel-delt õn-nis-ta.

Veni Creator Spiritus,
mentes tuorum visita,
imple superna gratia,
quae tu creasti, pectora.

Qui diceris Praclitus,
donum Dei altissimi,
fons vivus, ignis, caritas
et spiritalis unctio.

Tu septiformis munere,
dexteræ Dei tu digitus.
tu rite promissum Patris
sermone ditans guttura.

Accende lumen sensibus,
infunde amorem cordibus,
infirmi nostri corporis,
virtute firmans perpeti.

Hostem repellas longius
pacemque donas protinus;
ductore sic te praevio
vitemus omne noxium.

Per te sciamus da Patrem
noscamus atque Filium,
te utriusque Spiritum
credamus omni tempore.

Aamen.

Rabanus Maurus (+ 856)

Tule, Looja Vaim, ja kinnita
igauht meist oma armuga,
kõiki oma lapsi külasta,
kogu loodut heldelt õnnista.

Sinu lohutust me tunneme,
Taevast andi hinges kanname;
elu allikast, mis õndsaks teeb,
armu tuli süttib südames.

Oma püha seitsme anniga
meie meeled paned hõiskama;
Taeva isaga meid ühenda,
täide vii, mis tootanud on Ta.

Tunnetust ja vaistu valgusta,
armastust me hinge külva Sa,
laiskusega aita võidelda,
voorusi ja tõde uskuda.

Tõrju kurjad vaimud kaugele
kõigist ustavatest hingedest,
anna aega parandada meelt,
eksimate Sinu õigelt teelt.

Sinust Isa kirkust tunneme,
Sinu kaudu Poega usume,
Sinu Püha Vaimu austame,
Sinu palet näha loodame.

Aamen.

Tõlkis isa Rein Öunapuu